

Opinnäytetyö (AMK)

Sosiaali-ala

Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö

2014

Aki Oksanen & Laura Päivinen

TYÖMENETELMÄ ITSENÄISTYMISEN, ARJEN HALLINNAN JA KOTOUTUMISEN TUEKSI ALAIKÄISILLE TURVAPAIKANHAKIJOILLE

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaaliala | Lapsi,- nuoriso- ja perhetyö

Syysy 2014 | 53 + 22

Laura Närvi

Aki Oksanen & Laura Päivinen

TYÖMENETELMÄ ITSENÄISTYMISEN, ARJEN HALLINNAN JA KOTOUTUMISEN TUEKSI ALAIKÄISILLE TURVAPAIKANHAKIJOILLE

Tässä opinnäytetyössä kehitimme työmenetelmän, jonka tarkoituksena on tukea yksin Suomeen tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden itsenäistymistä, arjen hallintaa ja kotoutumista. Työmenetelmä on tarkoitettu vastaanottokeskuksen alaikäisyksiköiden asiakkaille. Työmenetelmässä asiakkaille järjestetään ohjattuja ja toiminnallisia työpajoja.

Työpajojen teemat pohjautuvat erään vastaanottokeskuksen ryhmäkodin ja tukiasuntojen entisille asiakkaille teetettyyn lomakehaastatteluun. Lomakehaastattelu toteutettiin Kaarinassa Care Componentin Koordinaatin sekä Raisiossa EHJÄ ry:n tuetun asumisen palveluiden asiakkaille keväällä 2013.

Työmenetelmän tavoitteena on etenkin antaa tukea turvapaikanhakuprosessissa oleville henkilöille, joilla ei vielä ole oleskelulupaa, kuntapaikkaa eikä siten henkilökohtaista kotouttamissuunnitelmaa. Työmenetelmän käyttöä varten loimme oppaan ”Työpajat – oppimisen ja tekemisen paikkoja”, joka on tarkoitettu vastaanottokeskusten alaikäisyksiköiden työntekijöille. Siinä esitellään työpajojen tavoitteet ja toteutustavat.

ASIASANAT:

Turvapaikanhakijat, alaikäiset, kotoutuminen, työpajat, itsenäistyminen – psykologia, vastaanottokeskukset, elämänhallinta

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in social services | Child care, youth and family work

Autumn 2014 | 53 + 22

Laura Närvi

Aki Oksanen & Laura Päivinen

A WORK METHOD TO SUPPORT THE INDEPENDENCE, LIFE MANAGEMENT AND INTEGRATION OF UNDERAGE ASYLUM SEEKERS

This thesis was conducted to develop a work method with the purpose of supporting the independence, life management and integration of Finland's underage asylum seekers. The work method is meant for reception centres specifically inhabited by minors. The work method consists of supervised workshops which contain activities.

The themes for the workshops were based on a survey which was created for the past clients of a reception centre for minors. The survey was executed on the clients of the Care Component Koordinaatti -services in Kaarina as well as those of the EHJÄ ry in Raisio during the spring of 2013.

The work method is meant to above all to give support to individuals in the asylum seeking process who do not yet possess a residence permit or place of residency and as a result lack an individual plan for integrating into the host country. For the use of the work method we developed a guide called "Workshops – places for learning and doing", which is meant for the workers at the reception centres. The guide introduces the aims and procedures of the workshops.

KEYWORDS:

Asylum seekers, underage, intergration, workshops, independence – psychology, reception centres

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 MAAHANMUUTOSTA SUOMESSA	8
2.1 Muutoksia suomalaisessa maahanmuuttopolitiikassa	8
2.2 Turvapaikanhakijat osana maahanmuuttajia	8
2.3 Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat Suomessa	9
2.4 Turvapaikanhakuprosessin eri vaiheet	11
2.5 Alaikäisten yksintulleiden sijoituspaikat	13
3 MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTTAMINEN	14
3.1 Koutouttaminen vuorovaikutuksellisenä prosessina	14
3.2 Maahanmuuttajien kotouttamista ohjaavia lakeja	14
3.3 Maahanmuuttajille suunnattujen palvelujen kehittäminen	16
3.4 Kuntaan muuttaminen ja kotouttamisohjelma osana kotoutumista	16
4 ELÄMÄNHALLINTA	18
4.1 Hyvä arki ja elämäntaidot	18
4.2 Arjen hallinta ja itsenäistyminen	19
4.3 Syrjäytyminen	21
4.4 Maahanmuuttajien korostunut riski syrjäytyä	21
4.5 Tuettu asuminen elämänhallinnan tukena	22
5 KEHITTÄMISTYÖN SUUNNITTELUSTA KEHITTÄMISMENETELMIEN KÄYTTÖÖN	24
5.1 Kehittämistyömme lähtökohdat ja alkutilanne	24
5.2 Tutkimuksellisen menetelmän käyttö kehittämissämme	27
5.3 Innovatiivisuus kehittämismenetelmänä	28
5.4 Tuotoksen kehittäminen aivoriihen avulla	29
6 KYSELYLOMAKKEEN LUOMISESTA AINEISTON ANALYSOINTIIN	31
6.1 Strukturoitujen kysymysten suunnittelu	31
6.2 Kyselylomakkeen sisältö ja ulkoasu	33
6.3 Lomakehaastattelun toteutus	35

6.4 Aineiston analysointi	36
7 TYÖMENETELMÄN ESITTELY	39
7.1 Työpajatoiminta työmenetelmänä	39
7.2 Työpajan toteutus käytännössä	40
7.3 Työpajojen sisällöt ja tavoitteet	41
8 POHDINTA	43
8.1 Kehittämistyön merkitys ja sen toteutumisen arviointi	43
8.2 Asiakasryhmän asettamat haasteet	44
8.3 Toimintapäivän toteuttamisen haasteet	45
8.4 Haasteet toimeksiantajan kanssa	46
8.5 Jatkokäyttö ja hyödynnettävyys	47
LÄHTEET	49

LIITTEET

- Liite 1. Muistio palaverista 13.2.2013
- Liite 2. Muistio palaverista 19.3.2013
- Liite 3. Kyselylomake nuorille
- Liite 4. Entiseltä toimeksiantajalta saadut ideat kyselylomakkeeseen
- Liite 5. ”Työpajat – oppimisen ja tekemisen paikkoja” – Opas alaikäisille turvapaikanhakijoille järjestettävään työpajatoimintaan
- Liite 6. Rekrytointimainos sosionomiopiskelijoille
- Liite 7. Sähköposti viesti entisen toimeksiantajan vastaavalle ohjaajalle 8.10.2013
- Liite 8. Muistio palaverista 20.9.2013

KUVAT

- Kuva 1. Arjen hallinnan malli ja itsenäistyvän nuoren roolikartta kyselylomakkeen pohjana 32
- Kuva 2. Kyselylomakkeen kehitysprosessia 33

KUVIOT

Kuvio 1. Yksin Suomeen tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden määrät vuodesta 2006 vuoteen 2013 (Maahanmuuttovirasto, turvapaikka- ja pakolaistilastot: yksintulleet alaikäiset hakijat kansalaisuuksittain)	10
Kuvio 2. Turvapaikanhakuprosessi (Alanko ym. 2011, 16)	12
Kuvio 3. Arjen hallinnan malli (Kivelä & Lempinen 2010, 15).	19
Kuvio 4. Itsenäistyvän nuoren roolikartta (Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2008).	20
Kuvio 5. Kehittämistyön eteneminen	26
Kuvio 6. Kehittämistyömme osana asiakkaan kotoutumista	30

TAULUKOT

Taulukko 1. Väittämät, joiden keskiarvo oli enemmän kuin 2,50.	36
Taulukko 2. Väittämät, joiden keskiarvo oli 2,00 tai enemmän.	37
Taulukko 3. Väittämät, joiden keskiarvo oli alle 2,00 ja jotka siten jäivät tuotoksessa käsiteltävien teemojen ulkopuolelle.	38

1 JOHDANTO

Nykyaikaisen maahanmuuton alkuvuosina 90-luvun alkupuolella Suomessa maahanmuuttajiin kohdistuva syrjintä oli usein suurempaa kuin nykyisin. Kuitenkin viime vuosina erityisesti sosiaalisen median myötä maahanmuuttajiin sekä heidän kanssaan työskenteleviin tahoihin on kohdistunut yhä enemmän ”vihapuhetta”. Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa maahanmuutto oli yksi merkittävistä teemoista, ja vaalien suurin voittajapuolue olikin tiukoista maahanmuuttolinjauksistaan tunnettu Perussuomalaiset.

Tutkimukset osoittavat, että suomalaisten suhtautuminen ja asenteet maahanmuuttoa kohtaan ovat kuitenkin myönteisempiä kuin Euroopan maissa yleensä. Näyttäisi siltä, että suomalaisten asenteet maahanmuuttoa kohtaan ovat myös lieventyneet viime vuosien aikana. Tästä huolimatta Pelastakaa lapset -järjestön mukaan esimerkiksi erilaisen etnisen taustan omaavat lapset kokevat rasismia säännöllisesti.

Työ- ja elinkeinoministeriön Osallisena Suomessa –hankkeessa korostetaan alkuvaiheen tuen ja ohjauksen tärkeyttä maahanmuuttajien kotoutumisessa. Suomessa maahanmuuttajien kotouttamistoiminta alkaa vasta oleskeluluvan ja kuntapaikan saamisen jälkeen. Tästä syystä halusimme tukea yksintulleiden alaikäisten vastaanottoajan kotoutumista luomalla työmenetelmän, jota voidaan hyödyntää jo vastaanottoprosessin alkuvaiheessa. Suuri osa alaikäisistä yksintulleista turvapaikanhakijoista tulee saamaan oleskeluluvan sekä kuntapaikan Suomesta. Kehittämistyömme tuotos on luotu erityisesti vastaanottokeskusten ryhmäkotien ja tukiasumisyksikköjen asiakkaiden tarpeita silmällä pitäen.

Aloitimme tammikuussa 2013 kehittämistyön, jonka tuotoksena loimme yksin Suomeen tulleiden turvapaikanhakijoiden itsenäistymistä, arjen hallintaa ja kotoutumista edistävän työmenetelmän. Kehitimme kyselylomakkeen, jonka tarkoituksena oli kerätä tietoa vastaanottokeskuksen alaikäisyksiköiden entisiltä, kuntaan muuttaneilta asiakkailta. Toteutimme kyselylomakkeen täytön Kaarinan

ja Raision kunnissa kotoutuvilla yksin Suomeen tulleilla oleskeluluvan saaneilla nuorilla.

Kyselylomakkeilla keräämiämme tulosten pohjalta on luotu sisällöt teoriaa ja käytäntöä yhdistäviin ohjattuihin, toiminnallisiin oppimistilanteisiin. Näitä kutsumme kehittämistyössämme työpajoiksi. Niiden avulla pyritään tukemaan yksin Suomeen tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden itsenäistymistä, arjen hallintaa ja kotoutumista. Työmenetelmän käyttöä varten kehitimme oppaan ”Työpajat – oppimisen ja tekemisen paikkoja”, joka on tarkoitettu toimintapäivän järjestämisen ja työpajojen suunnittelun tueksi. Siinä esitellään työpajojen tavoitteet ja toteutustavat sekä hyödyllisiä internet-linkkejä työntekijöiden avuksi.

2 MAAHANMUUTOSTA SUOMESSA

2.1 Muutoksia suomalaisessa maahanmuuttopolitiikassa

Maahanmuuttoon liittyvä historia on Suomessa muuhun Eurooppaan verrattuna lyhyt ja myös tulijamäärät ovat pysyneet Suomessa melko vähäisinä (Saukkonen 2013, 38.) Suomi sijoittuu maantieteellisesti syrjäseudulle ja on näin pysynyt pitkään erillään kansainvälisestä muuttoliikkeestä. Viimeisten vuosikymmenien aikana Suomen maahanmuuttopolitiikka on muuttunut Euroopan neuvostoon liittymisen, Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja Euroopan unioniin liittymisen myötä. (Saukkonen 2013, 53-54.)

Viime vuosina Euroopassa on yhä enemmän alettu rajoittaa ns. ”ei toivottujen” maahanmuuttajien maahantuloa sekä samalla alettu suosia sellaisia maahanmuuttajia, joista saadaan taloudellista hyötyä ja työvoimaa (Saukkonen 2013, 40). Suomessa hallitus on 2000-luvun puolella korostanut ohjelmissaan sellaista maahanmuuttopolitiikkaa, jonka tarkoituksena on saada Suomeen lisää työvoimaa. Maahanmuuttajia tulee Suomeen nykyään yhä enemmän opiskelijoina, työntekijöinä tai perhesiteen perusteella, ei pelkästään turvapaikanhakijoina tai pakolaisina. (Saukkonen 2013, 55-56). Laittomia maahanmuuttajia Suomessa oletetaan olevan vähän, vain muutama tuhat henkilöä (Söderling 2005, 17).

2.2 Turvapaikanhakijat osana maahanmuuttajia

Käsiteellä maahanmuuttaja tarkoitetaan kaikkia Suomeen pysyvästi muuttaneita ulkomaalaisia riippumatta Suomeen muuton syistä (Räty 2002, 11). Tilastokeskuksen 27.9.2013 julkaiseman tilaston mukaan Suomen väestöstä 5,2 prosenttia eli noin 280 000 asukasta on ulkomaalaista syntyperää. Suurimmat maahanmuuttajaryhmät Suomessa ovat venäläiset, virolaiset, somalialaiset sekä irakilaiset. (Tilastokeskus 2012; 2013.) Ennen 1990-lukua suurin osa Suomeen muuttaneista ulkomaalaisista oli paluumuuttajia, mutta 90-luvun aikana Suomi alkoi vastaanottaa pakolaisia ja turvapaikanhakijoita

entisen Jugoslavian maista, Somaliasta, Iranista sekä Irakista (Matinheikki-Kokko 1997, 13).

Yksi osa maahanmuuttajista ovat turvapaikanhakijat. Turvapaikanhakijalla tarkoitetaan sellaista henkilöä, joka on itsenäisesti ylittänyt Suomen rajan ja tekee Suomessa turvapaikkahakemuksen, jonka perusteena on kansainvälinen suojelu. Turvapaikanhakijat sijoitetaan pääsääntöisesti vastaanottokeskuksiin, jossa he asuvat turvapaikkahakuprosessin ajan. (Suomen pakolaisapu 2013.) Turvapaikanhakijoiden oikeuksia maailmanlaajuisesti turvaa erityisesti United Nations High Commissioner for Refugees eli YK:n pakolaisjärjestö, jonka tarkoituksena on pitää huolta sen jäsenvaltioiden kansalaisten oikeudesta hakea turvapaikkaa toisesta maasta sekä vapaaehtoisesta kotiin palamisesta (Oberleitner 2007, 120).

Suomi vastaanottaa turvapaikanhakijoita vähän verrattuna esimerkiksi muihin Pohjoismaihin, Islantia lukuun ottamatta. Vuonna 2013 Suomi vastaanotti noin 3 200 turvapaikanhakijaa, kun vastaavana ajankohtana Ruotsi vastaanotti 54 300, Norja 11 900 ja Tanska 7 200 turvapaikanhakijaa. Euroopan Unionin jäsenmaista vuonna 2014 turvapaikkaa hakivat eniten Venäjän, Syyrian ja Afganistanin kansalaiset. Sen sijaan Suomesta tyypillisimmin turvapaikkaa hakeneet olivat kotoisin Irakista, Venäjältä sekä Somaliasta. (Eurostat 2014.) Viime vuosina muita merkittäviä Suomesta turvapaikkaa hakeneita kansallisuusrymiä ovat olleet bulgarialaiset, afganistanilaiset sekä syyrialaiset. (Maahanmuuttovirasto, turvapaikka- ja pakolaistilastot: kaikki hakijat kansalaisuuksittain)

2.3 Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat Suomessa

Suomesta turvapaikkaa hakeneiden alaikäisten määrä on vaihdellut 2000-luvun puolivälin jälkeen reilusti (Kuvio 1). Vuosina 2006 ja 2007 turvapaikkaa haki noin 100 alaikäistä yksintullutta, mutta seuraavana vuonna turvapaikkaa haki jopa 700 alaikäistä yksintullutta. (Alanko & Mustoinen 2011, 11.) Vuoden 2013 Suomesta turvapaikkaa haki 156 yksintullutta alaikäistä turvapaikanhakijaa,

joka on lähellä kahden edellisen vuoden lukuja. (Maahanmuuttovirasto 2014, Turvapaikanhakijat: yksintulleet alaikäiset).

Kuvio 1. Yksin Suomeen tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden määrät vuodesta 2006 vuoteen 2013 (Maahanmuuttovirasto, turvapaikka- ja pakolaistilastot: yksintulleet alaikäiset hakijat kansalaisuuksittain)

Tyypillisesti alaikäiset turvapaikanhakijat ovat 15-17 vuotiaita poikia, jotka tulevat Irakista, Somaliasta tai Afganistanista (Alanko & Mustonen 2011, 11). Yleisimpiä syitä turvapaikan hakemiseen ovat esimerkiksi kotimaan epävarma turvallisuustilanne, vaara joutua vainotuksi uskontonsa takia, perheenjäsenten poliittinen aktiivisuus tai kunniaväkivalta (Euroopan muuttoliikeverkosto 2013).

Jokaiselle yksintulleelle alaikäiselle turvapaikanhakijalle määrätään edustaja niin pian kuin mahdollista hänen saapumisensa jälkeen. Edustajien rekrytoinnissa pyritään ottamaan huomioon, että näillä olisi sosiaalialan koulutus sekä kokemusta lastensuojelu- tai maahanmuuttotyöstä. Vastaanottokeskuksen vastaavat työntekijät valitsevat turvapaikanhakijalle sopivan edustajan, jonka käräjäoikeus vahvistaa. Edustaja vastaa lapsen oikeuksien ja edun toteutumisesta, mutta ei osallistu lapsen arkielämään tai kasvatukseen. Edustaja on läsnä turvapaikkapuhuttelussa ja lakimiehen tapaamisissa sekä käyttää huoltajan puhevaltaa esimerkiksi alaikäisen

turvapaikanhakijan kouluun ja terveydenhuoltoon liittyvissä asioissa. Edustajan työt päättyvät kun alaikäinen turvapaikanhakija tulee täysi-ikäiseksi, muuttaa pysyvästi pois Suomesta tai kun tälle määrätään Suomessa huoltaja tai muu laillinen edustaja (ETU ry 2013, 9-13.)

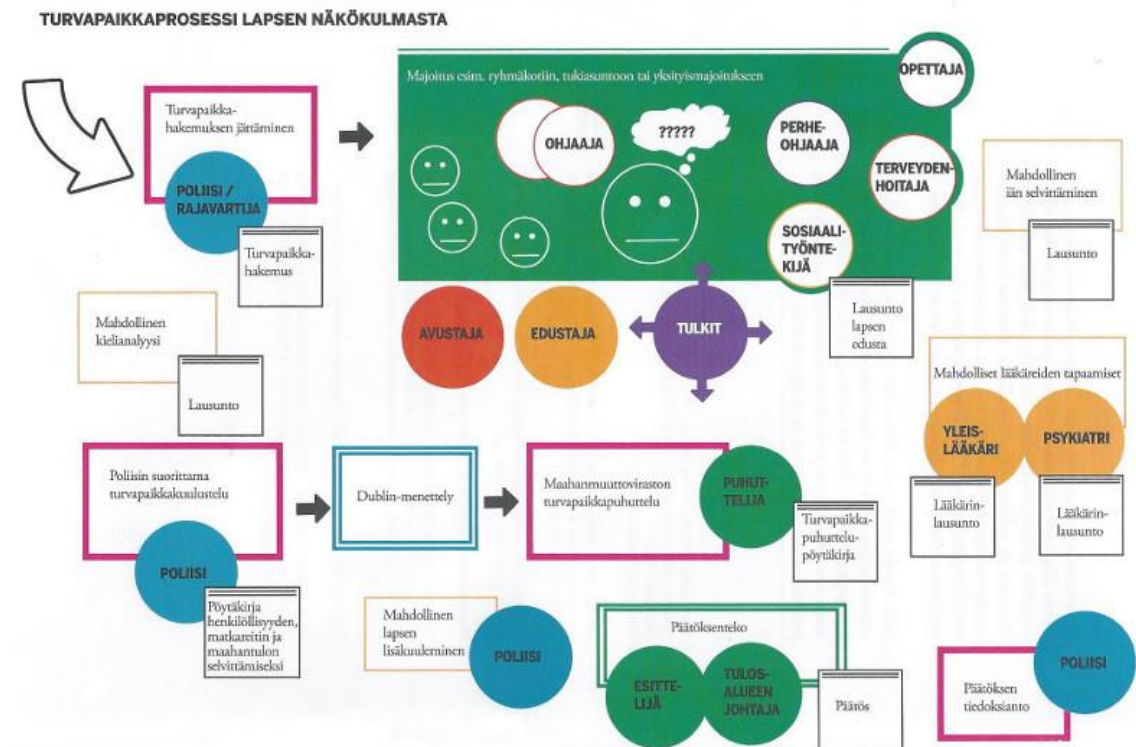
2.4 Turvapaikanhakuprosessin eri vaiheet

Alaikäisen yksin Suomeen tulleen alaikäisen turvapaikan haku prosessi alkaa hänen jättäessään turvapaikkahakemuksena poliisille tai rajaviranomaiselle ja päättyy päätöksen tiedoksiintoon (Kuvio 2). Turvapaikkahakemuksen jättämisen jälkeen hänelle pidetään poliisin suorittama turvapaikkakuulustelu, jossa selvitetään henkilöllisyys, matkareitti sekä maahantulotapa. Euroopan unionin maat sekä Norja, Islanti ja Sveitsi ovat allekirjoittaneet Dublin-asetukset, jonka mukaan perusteet turvapaikkahakemukselle selvitetään vain yhdessä maassa. Mikäli yksintullut alaikäinen turvapaikanhakija on esimerkiksi jo hakenut turvapaikkaa tai hänellä on perheenjäsen, joka laillisesti oleskelee toisessa Dublin-asetuksen allekirjoittaneesta maasta, hänet ja turvapaikkahakemuksen käsittely voidaan siirtää kyseiseen maahan. (Laakso-Liukkonen & Tengman 2011, 95.) Alle 14-vuotiaiden yksintulleiden turvapaikkahakemukset käsitellään pääsääntöisesti Suomessa, vaikka Dublin-asetuksen perusteet täytyisivätkin (Alanko & Mustonen 2011, 17-18).

Maahanmuuttovirasto pitää yksintulleelle alaikäisille turvapaikanhakijoille turvapaikkapuhuttelun, mikäli tämän turvapaikkahakemus jää käsiteltäväksi Suomessa. Puhuttelussa selvitetään onko yksintullut turvapaikanhakija kotimaassaan vainon kohteena, mahdollisia muita oikeidenloukkauksia sekä niiden aiheuttamia uhkia. (Alanko & Mustonen 2011, 17-18.) Turvapaikkapuhuttelussa yksintulleella alaikäisellä on mukana tämän edustaja, joka pitää huolta tämän oikeuksien sekä käytännön asioiden, kuten taukojen sekä ruoan ja juoman saamisen toteutumisesta. Edustajan läsnäolon tarkoituksena on myös luoda yksintulleelle turvapaikanhakijalle turvallinen olo, jotta tämä uskaltaa kertoa kokemuksistaan mahdollisimman totuudenmukaisesti. (ETU ry 2013, 11-12.)

Yksintulleille alaikäisille turvapaikanhakijoille voidaan tehdä lisäselvityksiä, kuten kielitesti tai oikeuslääketieteellinen ikätutkimus, mikäli tämä koetaan tarpeelliseksi turvapaikkatutkiminnan kannalta. Kielitestissä pyritään selvittämään turvapaikanhakijan kielialue. (Alanko & Mustonen 2011, 17-18.) Lääketieteellisesti turvapaikanhakijan ikää voidaan selvittää esimerkiksi röntgenillä tehtävillä luustoikä- ja hammastutkimuksilla. Ikätutkimuksessa arvioidaan olevan kahden vuoden virhemarginaali. (Euroopan muuttoliikeverkosto 2013.)

Alaikäisen yksintulleen turvapaikanhakijan on mahdollista saada turvapaikka, jos hän kokee olemassa olevaa uhkaa tulla vainotuksi rodustaan, etnisestä taustastaan, uskonnostaan, kansallisuudestaan tai poliittisesta käsityksestään johtuen. Mikäli perusteita turvapaikan myöntämiselle ei ole, selvitetään onko oleskelulupa mahdollista myöntää muilla perusteilla. Maahanmuuttovirasto tekee turvapaikan myöntämisestä päätöksen, joka perustuu turvapaikanhakuprosessiin kuuluvien haastatteluissa esille tulleisiin tietoihin sekä mahdollisiin lisäselvityksiin. (Alanko & Mustonen 2011, 17-18.)

Kuvio 2. Turvapaikanhakuprosessi (Alanko ym. 2011, 16)

2.5 Alaikäisten yksintulleiden sijoituspaikat

Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat sijoitetaan useimmiten vastaanottokeskuksien ohessa toimiviin ryhmäkoteihin sekä 16 - 17 vuotiaille tarkoitettuihin tukiasumisyksiköihin (Maahanmuuttovirasto 2014, Tilastokatsaus: vastaanottoyksikkö). Ryhmäkodeissa pyritään turvaamaan yksintulleiden turvapaikanhakijoiden arki sekä tarjota heille mahdollisimman kodinomaisen ympäristö. Olennaisena tehtävänä on myös huolehtia heidän perustarpeidensa, kuten majoituksen, ruokailun ja terveydenhuollon toteutumisesta. Tukiasumisyksiköissä asuville täysi-ikäistyville tarjotaan lähinnä asumis- ja ohjauspalveluita. (Euroopan muuttoliikeverkosto 2013, 22-23.)

Oleskeluluvan myöntämisen jälkeen yksin maahan tulleelle määrätään kuntapaikka, jonka jälkeen kunnalla on velvollisuus järjestää lapsen hoiva- ja kasvatuspalvelut. Yksintullut alaikäinen voidaan sijoittaa perheryhmäkoteihin, jotka ovat usein yhdistettyinä ryhmäkoteihin, jolloin lapsi voi jatkaa elämistään samassa paikassa. Mikäli yksintulleella alaikäisellä asuu jo Suomessa sukulaisia, hänet on mahdollista sijoittaa perheeseen yksityismajoitukseen, jos kunnan sosiaalitoimi arvioi sen hänelle sopivaksi kasvu ympäristöksi. (Euroopan muuttoliikeverkosto 2013, 22-23.)

3 MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTTAMINEN

3.1 Kotouttaminen vuorovaikutuksellisena prosessina

”Aktiivinen kansalaisuus ja kotouttaminen voidaan nähdä vuorovaikutuksellisena prosessina siten, että kotoutuminen on sekä kansalaisuuden ehto että päämäärä” (Katisko 2013, 14).

Maahanmuuttajan kotoutuminen eli integraatio tarkoittaa sitä, että maahanmuuttaja liittyy osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Kotoutuminen on prosessi, joka edellyttää sitoutumista niin maahanmuuttajalta itseltään kuin yhteiskunnalta. (Mäkisalo-Ropponen 2012, 22.) Se, että maahanmuuttajan elämä Suomessa voi alkaa sujuvasti on sekä maahanmuuttajien että suomalaisen yhteiskunnan etu (Stenman 2014, Esipuhe). Oikeanlaisen neuvonnan avulla maahanmuuttajat löytävät nopeasti oikeanlaisen tiedon sekä palvelujen piiriin ilman, että suurempia väärinymmärryksiä ehtii syntymään. Tällaisesta toiminnasta on myös taloudellinen hyöty. (Abbey ym. 2014, 12-13.) Näin luodaan hyvä alku kotoutumiselle ja osallisuudelle suomalaisessa yhteiskunnassa. (Stenman 2014, Esipuhe).

3.2 Maahanmuuttajien kotouttamista ohjaavia lakeja

Vuonna 1997 Suomen hallitus esitti maahanmuutto- ja pakolaispoliittisessa ohjelmassaan Suomen turvapaikkapolitiikkaa sekä maahanmuuttajien kotouttamista koskevia periaatteita, jotka astuivat voimaan 1.1.1998 alkaen (HE 31.10.1997/207). Hallituksen esityksen mukaan yhteiskuntamme tulee edistää maahanmuuttajien kotoutumista eli integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomessa vakituisesti asuvien maahanmuuttajien oikeudet ja velvollisuudet pitäisi olla samat kuin syntyperäisillä suomalaisilla. Lisäksi heille tulisi taata mahdollisuus säilyttää oma kielensä ja kulttuurinsa, sekä osallistua heitä koskevaan päätöksentekoon. (Räty 2002, 134.) Vuonna 1999 astui voimaan laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikan vastaanotosta (9.4.1999/493). Laki määrittelee muun muassa kuntien velvollisuudet ja

maahanmuuttajien kotoututtamisen toteuttamisen käytännössä (Räty 2002, 135.)

Syyskuun 1. päivä vuonna 2011 astui voimaan kotouttamislaki (laki kotouttamisen edistämisestä 1386/2010). Siitä käy ilmi maahanmuuttajien kotoutumisen ja kotouttamisen eri vaiheet. Ne muodostuvat lain mukaan perustiedon tarjoamisesta (7§), ohjauksesta ja neuvonnasta (8§), alkukartoituksesta (9-10§) ja kotouttamissuunnitelmasta (11-18§). (Abbey ym. 2014, 11.) Kotouttamislain mukaan maahanmuuttajalla on oikeus saada tietoa hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa yhteiskunnassa.

Eriyksen tärkeää on, että neuvontaa ja ohjausta annetaan heti maahantulon alkuvaiheessa. Tämä on kunnan ja muiden viranomaisten vastuulla. Ohjaus ja neuvonta pitää käytännössä sisällään esimerkiksi arkielämään, kuten asumiseen liittyvissä asioissa opastamista. (Abbey ym. 2014, 28.) Yleisesti viranomaisten neuvontavelvollisuus sisältyy hallintolakiin ja hyvän hallinnon periaatteisiin. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että neuvonta ja ohjaus ovat osa maahanmuuttajien kanssa toimivien viranomaisten arkityötä. (Stenman 2014, esipuhe.)

Kotouttamislaista käy ilmi neuvonnan puitteet ja toimintarajat, mutta käytännön ratkaisuksista vastaavat paikalliset viranomaiset. Tästä syystä toimintatavat voivat olla hyvin erilaisia riippuen paikkakunnasta. (Abbey ym. 2014, 10). Maahanmuuttajien kanssa työskentelevät toimijat ovat usein kiinnostuneet vain omaa toimintaa koskevan neuvonnan järjestämisestä, jolloin ns. ”yleisneuvonta” ei ole tällä hetkellä varsinaisesti kenenkään vastuulla. (Abbey ym. 2014, 27.) Tähän epäkohtaan on puututtu viime vuosina niin kansallisella kuin EU-tasollakin muun muassa kehittämällä maahanmuuttajille suunnattuja tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja (TNO-palveluja).

3.3 Maahanmuuttajille suunnattujen palvelujen kehittäminen

Kun maahanmuutto lisääntyi Suomessa 2000-luvun alussa, huomattiin niin valtakunnallisella kuin paikallistasolla, että on tarpeellista ja hyödyllistä järjestää maahanmuuttajille suunnattuja ohjaus- ja neuvontapalveluja. Näitä palveluja on toteutettu eri muotoisina Euroopan sosiaalirahaston tuella vuoden 2007-2013 rahoituskaudella noin 40 eri hankkeessa. Ohjaus ja neuvontapalvelujen kehittämisen taustalla on kotouttamislaki, joka velvoittaa kuntia järjestämään neuvontaa ja ohjausta maahanmuuttajille. Ne tukevat ja edistävät kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan, jonka vuoksi ne ovat oleellinen osa kotouttamislakia. (Abbey ym. 2014, 10-11).

Itä-Helsingissä maahanmuuttajien tiedotus- ja neuvontapiste aloitti toimintansa vuonna 1999. Sen työ jatkui Avain-hankkeessa (EU/ESR), jonka tavoitteeksi on kirjattu muun muassa maahanmuuttajien kansalaistaitojen lisääminen. Avain-hanketta perusteltiin sillä, etteivät kaikki maahanmuuttajat saa vielä riittävästi tietoa kotoutuakseen tai selviytyäkseen suomalaisessa yhteiskunnassa. Yleisimmin asiakkaat kaipasivat apua sosiaaliturvaan, oleskelulupaun, perhe-elämään ja asumiseen liittyvissä asioissa. (Abbey ym. 2014, 16-17.) Myös vuoden 2012 Työ- ja elinkeinoministeriön maahanmuuttajabarometrissa saatujen tulosten pohjalta voidaan todeta, että moni maahanmuuttaja kokee edelleen, ettei ole saanut tarpeeksi neuvontaa ja ohjausta (Stenman 2014, esipuhe).

3.4 Kuntaan muuttaminen ja kotouttamisohjelma osana kotoutumista

Vuonna 2010 Raisiossa aloitettiin seudullisen kotouttamisohjelman valmistelu. Ohjelman tarkoituksena on kehittää Turun ympäryskuntien palveluja niin, että ne tukisivat paremmin maahanmuuttaja-asiakkaiden kotoutumista. (Ruohonen 2013, 3.) Kotouttamisohjelmassa kerrotaan Turun ympäryskuntien tarjoamista palveluista maahanmuuttaja-asiakkaille ja toimenpiteistä, joilla palveluita tulevaisuudessa pyritään kehittämään.

Yksi kotouttamisohjelman kehittämisalueista on maahanmuuttaja-asiakkaan asuminen kunnassa. Kotouttamisohjelmassa (Ruohonen 2013, 28-29) todetaan, ettei maahanmuuttajien asumispalveluja ole tällä hetkellä erikseen järjestetty, mutta esimerkiksi Raision, Liedon ja Naantalin kaupungit ovat ostaneet EHJÄ ry:ltä ohjaajan palveluja kuntiin muuttaneille yksintulleille alaikäisille. Tuetun asumisen ohjaajan tehtäviin kuuluu muun muassa opastaminen asumiseen liittyvissä asioissa. (Ruohonen 2013, 30.)

Siirtyminen kuntalaiseksi on maahanmuuttajalle tärkeä kotoutumisen edellytys. Kuntapaikkoja ei kuitenkaan ole aina riittävästi tarjolla. (Mäkisalo-Ropponen 2012, 22.) Kotouttaminen vaatii kunnilta eri alojen yhteistyötä. Maahanmuuttajat tulisi ottaa huomioon kaikissa palveluissa ja kaikkien kunnan työntekijöiden tulisi olla sitoutuneita kotouttamistyöhön. Kunnan velvollisuus on huolehtia siitä, että maahanmuuttajat saavuttavat tarvittavan kielitaidon sekä tiedot, jotta he pärjäävät suomalaisessa yhteiskunnassa. (Räty 2002, 140-141.)

Kunta tai TE-toimisto tekee alkukartoituksen maahanmuuttajalle. Alkukartoituksen perusteella arvioidaan asiakkaan tarve kotoutumissuunnitelmalle, joka sisältää esityksen ja toimenpiteet asiakkaan tarvitsemasta tuesta. (Saukkonen 2013, 89.) Mikäli maahanmuuttaja-asiakas on yksin Suomeen tullut alaikäinen ja saanut oleskeluluvan, laaditaan hänelle aina kotoutumissuunnitelma (Ruohonen 2013,16). Sen tekee kunta tai TE-toimisto yhdessä asiakkaan kanssa enintään kolmeksi vuodeksi eteenpäin (Abbey ym. 2014, 11).

4 ELÄMÄNHALLINTA

4.1 Hyvä arki ja elämäntaidot

Elämässä tarvitaan erilaisia voimavaroja, jotka mahdollistavat elämäntaitojen käytön arjessa. Tällaisia voimavaroja saadaan esimerkiksi erilaisesta toiminnasta arjessa, hyvistä ihmissuhteista ja mielekkästä vapaa-ajasta. (Saaristo 1997, 312.) Hyvä elämä ja hyvä olo voivat koostua monista erilaisista asioista. Ne rakentuvat usein pienistä arjen toiminnoista, joihin ihminen voi itse vaikuttaa. Tällaisia hyvän olon ja elämän arkisia asioita ovat muun muassa itsensä arvostaminen, hyvät ihmissuhteet, rutiinit ja mielekäs päivärytmi. (Salonen, 7-8.)

Rutiinit ja säännönmukaisuus ovat tärkeitä hyvän olon kannalta. Ne lisäävät sekä hallinnan että turvallisuuden tunnetta. Hyvinvointiin vaikuttavat myös terveellinen ruoka, liikunta ja lepo, jotka tekevät hyvää mielelle ja keholle. (Salonen, 7-8.) On tärkeää, että nuoret saavat ohjausta ja apua, jotta he voivat löytää elämässään voimavaroja, joiden avulla voidaan kehittää elämäntaitojen käyttöä itsenäisessä arjessa. Näiden lisäksi tarvitaan hyvä itsetunto, johon sisältyy itsearvostusta ja tyytyväisyyttä itseensä. (Heiskanen 1997, 276.)

Nuoruuteen kuuluu monia haasteita ja kehitystehtäviä, joita ovat esimerkiksi vanhemmista irtautuminen, oman identiteetin ja minuuden löytäminen sekä maailmankatsomuksen rakentaminen (Isotalo & Kinnunen 2004, 9). Nuoruusikään sijoittuu monia elämänmuutoksia (Kivinen & Timonen-Kallio 2011, 10). Nuoruusaikana on tärkeää löytää oma ainutlaatuisuus sekä tunne siitä, että hallitsee omaa elämäänsä (Isotalo & Kinnunen 2004, 21; Kivinen & Timonen-Kallio 2011, 9).

Elämänhallinta koostuu vastuun ottamisesta itsestään ja asioistaan huolehtimisesta (Kivinen & Timonen-Kallio 2011, 9). Jokaisen ihmisen elämä on yksilöllinen ja ainutlaatuinen ja vaikka myös elämäntaidot määräytyvät yksilöllisesti, on olemassa monia kaikille ihmisille yhteisiä ja yleisiä

elämäntapahtumia ja elämäntavoitteita (Saaristo 1997, 306). Tällaisia kaikille ihmisille yhteisiä elämäntapahtumia voidaan ajatella olevan esimerkiksi itsenäistyminen ja omilleen muuttaminen. Jotta yhteiskuntaan sijoittuminen voisi onnistua, vaatii se hyviä elämäntaitojen ja arjen taitoja (Kivinen & Timonen-Kallio 2011, 10)

4.2 Arjen hallinta ja itsenäistyminen

Arjen hallinta koostuu neljästä eri osa-alueesta, jotka ovat sisäinen koti, fyysinen koti, kodin vuorovaikutus ja kodin ylläpito (Kuvio 3). Sisäisellä kodilla tarkoitetaan yksilöllistä, omista kokemuksista, historiasta ja taustasta muodostuvaa tunnetilaa. Fyysinen koti ilmenee konkreettisenä tilana, paikkana ja ympäristönä, jossa yksilö kokee hallinnan tunteen. Kodin vuorovaikutus liittyy yksilön sosiaalisten suhteiden ja ilmapiirin säätelyyn. Näiden hyvään laatuun vaikuttavat rakentavat vuorovaikutustaidot. Kodin ylläpito on erilaisten arjen rutiinien sekä taitojen, kuten ruoanlaiton ja hygienian hallintaa. (Kivelä & Lempinen 2010, 13–15.)

Kuvio 3. Arjen hallinnan malli (Kivelä & Lempinen 2010, 15).

Itsenäistyvän nuoren roolikartassa itsenäistyminen jaetaan viiteen eri osa-alueeseen (Kuvio 4). Yksi osa-alueista on suhteiden hoitaja, johon sisältyvät ihmissuhteet, sosiaaliset taidot sekä toisten ihmisten kunnioittaminen. Rajojen asettajana nuori tunnistaa omat rajansa, oppii kokemuksistaan sekä kunnioittaa itseään. Arkipäivän pyörittäjän rooliin kuuluu muun muassa ruoan laitto, vuorokauden rytmittäminen ja raha-asioiden hoitaminen. Itsensä arvostajan roolin saavuttaminen vaatii tunteidensa ja ulkonäkönsä hyväksymistä sekä itseensä luottamista. Elämästä oppijana nuori muodostaa arvomaailmansa, sietää pettymyksiä ja tekee päätöksiä. (Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2008.)

Kuvio 4. Itsenäistyvän nuoren roolikartta (Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2008).

4.3 Syrjäytyminen

Elämänhallinnan vastakohtana voidaan ajatella olevan syrjäytyminen. Se on prosessi elämänhallinnasta kohti syrjäytymistä. Prosessin etenemiseen vaikuttavat erilaiset hyvinvoinnin puutteet, jotka johtavat vähitellen elämänhallinnan menettämiseen. Syrjäytyminen on sitä voimakkaampaa, mitä useammalla elämän alueella joudutaan vetäytymään. Näitä ovat esimerkiksi osattomuus, taloudellisten ja henkisten voimavarojen sekä sosiaalisen että kulttuurisen pääoman puute. (Aaltonen ym. 2003, 361.)

Nuorten syrjäytymisen prosessi on monimutkainen. Siihen vaikuttavat erilaiset riskit, niistä selviytyminen sekä erilaisten hyvinvoinnin puutteiden kasaantuminen. Esimerkiksi nuoren pitkäaikainen poissaolo työelämästä voi johtaa syrjäytymisvaaraan. Työttömyys on yhteiskunnassamme ristiriidassa ihanteellisen ja tavoiteltavan elämäntavan kanssa. Sosiaalisten suhteiden puuttuminen aiheuttaa vakavan syrjäytymisriskin. Yhteiskuntaan integroituminen edellyttää riittävän määrän sosiaalisia verkostoja, joihin sisältyy kulttuurista ja sosiaalista pääomaa. Nuorilla omien etujen valvomisen ja asioihin vaikuttamisen vähäisyys voi johtaa motivaation tai tiedon puutteeseen ja vetäytymiseen päätöksenteosta. (Aaltonen ym, 2003, 362.)

4.4 Maahanmuuttajien korostunut riski syrjäytyä

Vieraassa maassa maahanmuuttajalla on korostunut riski jäädä yhteiskunnan ulkopuolelle, eli syrjäytyä. Syyt ovat samankaltaisia kuin kantaväestölläkin, mutta erityishaasteen asettaa se, ettei maahanmuuttajalla ole saapuessaan välttämättä sosiaalista verkostoa tai kielitaitoa. Lisäksi turvapaikanhakijoilla saattaa olla taustalla traumaattisia kokemuksia. (Hartonen ym. 2013, 47.) Traumaattiset kokemukset vaikeuttavat kotoutumista ja lisäävät riskiä syrjäytyä. Erityisesti turvapaikanhakijoina Suomeen tulleilla on usein taustalla kokemuksia sodasta, kidutuksesta tai läheisten menettämisestä. Traumatisoitumisesta johtuen viranomaisiin sekä avun tai palvelujen tarjoajiin saatetaan suhtautua

kielteisesti. Lisäksi uuden tiedon vastaanottaminen tai keskittyminen voi olla tällöin hankalaa. (Mikkonen 2005, 64.)

Suomeen ilman huoltajaa tulleet alaikäiset ovat vaikeassa tilanteessa. He joutuvat selviytymään vieraassa maassa ilman perheenjäsentensä tukea. Uusi tilanne saattaa aiheuttaa monenlaisia oireita, kuten unettomuutta, masennusta ja aggressiivisuutta. (Mikkonen 2005, 65.) Kielen hallinta, sosiaalinen verkosto ja maassa vietetty aika ovat asioita, jotka vähentävät syrjäytymisen riskiä. Nämä tekijät vaikuttavat usein myös kantaväestön suhtautumiseen maahanmuuttajaa kohtaan. Tämä on oleellista, sillä kotoutumisprosessi edellyttää kahdensuuntaista sopeutumista. Tämä tarkoittaa sitä, että kantaväestön tulee ottaa maahanmuuttajat vastaan, jotta siteiden luonti uuteen maahan voi tapahtua. (Hartonen ym. 2013, 47.)

Syrjinnällä tarkoitetaan sitä, että vertailukelpoisessa tilanteessa tiettyä osapuolta kohdellaan epäoikeudenmukaisesti. Sillä tarkoitetaan myös tietyn ihmisryhmän tai henkilön arvon ja koskemattomuuden loukkaamista tahallisesti. (Castaneda 2012, 229.) Rasismi on ideologia, joka pohjautuu ajatukseen ihmisryhmien eriarvoisuudesta (Hartonen ym. 2013, 7). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ihmiset jaetaan kulttuurinsa tai biologisen taustansa perusteella arvojärjestykseen ja tätä kautta myös eriarvoiseen asemaan (Räty 2002, 188–189). Rasismi ja syrjintä johtavat usein siihen, että maahanmuuttaja eristäytyy ja hänen pahoinvointinsa lisääntyy (Räty, 2002, 195)

4.5 Tuettu asuminen elämänhallinnan tukena

Suomessa 18-vuotiasta nuorta pidetään jo aikuisena, jolla on vastuu elämästään. Siirtymävaihe itsenäiseen elämään ja asumiseen voi kuitenkin muodostua joissain tapauksissa erityisen haastavaksi. Itsenäisen elämän aloittamiselle lisähaasteen asettaa heikko kielitaito, yksinäisyys, monimutkainen byrokratia, ja asioiden hoitaminen. (Heikkilä 2010, 4.)

Oleskeluluvan saaneen turvapaikanhakijanuoren, on mahdollista saada tuetun asumisen palveluja, mikäli katsotaan, että hän tarvitsee erityistä tukea

itsenäistymisessä ja arjen hallinnassa. Erityisesti kriisialueita tulleiden lasten kotoutuminen on haastavaa esimerkiksi väkivallan kokemusten vuoksi (Räty 2002, 140–141). Koska monet yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat ovat kokeneet jossain vaiheessa elämäänsä traumaattisia kokemuksia, tarvitsevat he erityistä tukea kotoutumisessa ja itsenäistymisessä. Tuetun asumisen tavoitteena onkin tarjota nuorille psykososiaalisen tuen avulla eheyttäviä kokemuksia, jotta nuoren olisi mahdollista itsenäistyä sekä integroitua turvallisesti yhteiskuntaan. (Laitinen 2011, 123).

Jokaisen asiakkaan tilanne arvioidaan yksilöllisesti ja tuetun asumisen ohjaaja laatii yhdessä asiakkaan kanssa itsenäistymissuunnitelman (Milapro 2013). Se pitää sisällään muun muassa asiakkaan tuen tarpeen kartoituksen, tavoitteiden määrittelyn ja keinot niiden saavuttamiseksi. Käytännössä tuki pitää sisällään psykososiaalisen tuen lisäksi myös käytännön ohjaustyötä, kuten virka- ja raha-asioiden hoitamista, työpaikan sekä asunnon etsimistä ja opintojen tukemista (Ehjä ry 2013).

5 KEHITTÄMISTYÖN SUUNNITTELUSTA

KEHITTÄMISMENETELMIEN KÄYTTÖÖN

5.1 Kehittämistyömme lähtökohdat ja alkutilanne

Kehittämistyön alusta asti oli selvää, että haluamme toteuttaa toimintaa meitä molempia kiinnostavalle asiakasryhmälle. Olemme opiskeluissamme suuntautuneet lapsi-, nuoriso- ja perhetyöhön, joten päätimme keskittää aiheemme alaikäisiin turvapaikanhakijoihin. Yksi merkittävä alaikäisiin turvapaikanhakijoihin keskittyvä organisaatio Turun seudulla on Punaisen ristin ylläpitämän vastaanottokeskuksen ryhmäkoti ja tukiasunnot. Tämä organisaatio ryhtyi toimeksiantajaksemme tässä vaiheessa.

Palaverissa 13.2.2013 toimeksiantajamme kanssa ilmeni, että heillä oli kehittämistehtäväksi aihe, joka vastasi kiinnostustamme (Liite 1). Alustavasti aiheeksemme muodostui selvittää, miten ryhmäkodin ja tukiasuntojen toimintaa voitaisiin kehittää siten, että se antaisi näistä kuntaan muuttaville alaikäisille nuorille paremmat edellytykset mahdollisimman itsenäiseen elämään ja arjen hallintaan heille järjestetyn tuetun asumisen ohella.

Tavoitteenamme oli

- Kehittää vastaanottokeskusten alaikäisyksiköiden toimintaa siten, että se tukisi paremmin asiakkaiden kotoutumista, arjen hallintaa ja itsenäistymistä.

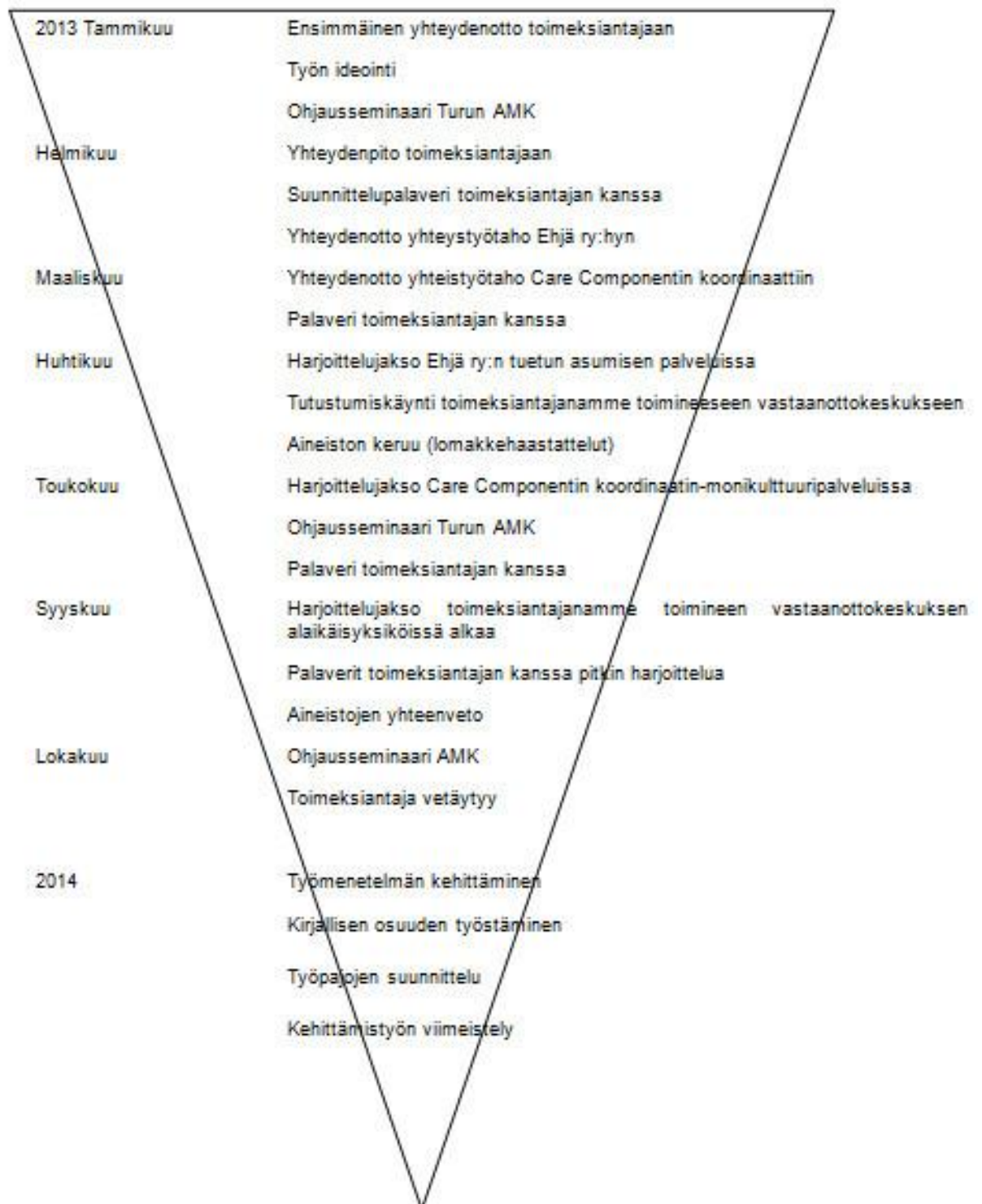
Kehittämistehtävämme olivat

- Selvittää tuetun asumisen piirissä olevien asiakkaiden arjen hallinnan ja itsenäisen elämän taitoja sekä kotoutumisen toteutumista.
- Kehittää työmenetelmä, jonka avulla pyritään tukemaan yksin Suomeen tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden itsenäistymistä, arjen hallintaa ja kotoutumista.

Yhteistyökumppaneiksi ja kevään 2013 harjoittelupaikoiksi sovimme Ehjä Ry:n sekä Care Componentin, jotka tuottavat tuetun asumisen ostopalveluita Raisiossa ja Kaarinassa. Kevään harjoittelun aikana keräsimme aineiston vastaanottokeskuksen entisiltä kuntaan muuttaneilta asiakkailta liittyen heidän arjessa pärjäämiseen. Ehjä ry eli Erityishuoltojärjestöjen liitto on valtakunnallinen lastensuojelujärjestö, joka tuottaa muun muassa 17–24 -vuotiaalle maahanmuuttajanuorille tuetun asumisen palveluja Raisiossa ja Naantalissa (Ehjä ry 2013). Care Component on Länsi-Suomessa toimiva yksityinen lastensuojelupalveluiden tuottaja. Lastensuojelupalveluiden lisäksi Care Componentin toimintaan kuuluu Koordinaatti-monikulttuuripalvelut, jonka tehtäviin kuuluu muun muassa kuntaan muuttaneen maahanmuuttajanuoren tuettu asuminen. (Milapro 2013.)

Harjoittelupaikat sovittuamme pidimme palaverin toimeksiantajamme kanssa 19.3.2013. Palaverissa rajasimme toimeksiantajamme toiveiden mukaisen asiakasryhmän lomakehaastattelullemme. (Liite 2.) Aloitimme keväällä 2013 harjoittelun Ehjä ry:n tuetun asumisen palveluissa sekä Care Componentin Koordinaatti-monikulttuuripalveluissa. Harjoittelun aikana valmistelimme strukturoidun lomakkeen, jota apuna käyttäen selvitimme millaisissa itsenäistymisen, arjen hallinnan sekä kotoutumisen haasteissa vastaanottokeskuksessa asuvat alaikäiset tarvitsevat eniten tukea ja ohjausta kuntaan muuttaessaan (Liite 3).

Lomakehaastatteluista saatujen tulosten perusteella tarkoituksena oli kehittää vastaanottokeskuksille työmenetelmä, jolla pystytään tukemaan erityisesti niitä osa-alueita, jotka vastaanottokeskuksen entiset asiakkaat olivat kokeneet haastaviksi itsenäiseen elämään siirtyessä. Tarkoituksena oli siis hyödyntää kuntaan jo muuttaneiden omia kokemuksia ja ajatuksia. Lisäksi niiden avulla löytää tärkeimmät osa-alueet, joihin keskittyä vastaanottokeskuksen nykyisille asiakkaille suunnatussa työmenetelmässä.

Kuvio 5. Kehittämistyön eteneminen

5.2 Tutkimuksellisen menetelmän käyttö kehittämistyössämme

Tutkimuksellinen kehittämistoiminta pyrkii jonkinlaiseen muutokseen: parempaan ja tehokkaampaan toimintaan. Kehittämistoiminta on tavoitteellista ja sen lähtökohtana voidaan käyttää nykyisen tilanteen tai toiminnan ongelmia. (Toikko & Rantanen 2009, 16.)

Aloittaessamme kyselylomakkeen suunnittelun pohdimme tehdäänkö se laadullisia vai määrällisiä tutkimusmenetelmiä käyttäen. Kyselylomake on tyypillisin määrällisenä tutkimusmenetelmänä käytetty keino. Perinteisesti kyselylomake lähetetään postitse tai sähköpostitse tutkittaville, jotka on valittu tutkimukseen sopivalla otantamenetelmällä tutkittavien perusjoukosta, eli kaikista tutkimuksen kohteina olevista henkilöistä. (Vilkkä 2005, 73-77.) Kehitystehtävässämme perusjoukkona voidaan pitää Care Componentin Kaarinan toimipisteen sekä Ehjä Ry:n Raison toimipisteen asiakkaita, jotka täyttävät seuraavat tunnuspiirteet:

- on tullut yksin Suomeen alaikäisenä turvapaikanhakijana
- on saanut kuntapaikan ollessaan toimeksiantajanamme toimineen vastaanottokeskuksen alaikäisyksiköissä,
- kuuluu edellä mainittujen organisaatioiden tuetun asumisen piiriin
- on ollut tuetun asumisen piirissä vähintään kolme kuukautta

Arviona oli, että asiakkaiden joukossa nämä tunnuspiirteet täyttäviä henkilöitä olisi keväällä 2013 noin 15–20 kappaletta. Tavoitteeksi muodostui, että näistä potentiaalisista tutkimuskohteista saisimme vastaukset noin kymmeneltä henkilöltä. Pienen otannan takia tulimme siihen tulokseen, ettei kehittämistyössä käytettävä tutkimusmenetelmä olisikaan määrällinen, vaikka kyselylomakkeemme tulisikin muistuttamaan määrällisissä tutkimuksissa käytettävä lomakkeita. Laadullisen tutkimusmenetelmälle tyypillinen tunnusmerkki on muun muassa se, että tutkimuksessa käytetään

harkinnanvaraista otantaa. Tämä tarkoittaa, että aineiston kannalta oleellista on laatu, eikä sen määrä. (Eskola & Suoranta 1998, 15–18.)

Kehittämistyömme kyselylomakkeelle asetti haasteen, että olemme kasvaneet eri kulttuureissa tutkimuksemme perusjoukon kanssa. Tällaisella tilanteella on Rastaa (2005, 80) mukaan heikentävä vaikutus keskinäiseen ymmärrykseen. Koska kaikki tutkimukseemme osallistuvat ovat asuneet Suomessa vain vähän aikaa ja heidän kielitaitonsa on vaihtelevaa, vastausten luotettavuutta arvioitiin lisäävän se, että heidän on mahdollista saada apua kyselylomakkeen täyttämässä. Tästä syystä aineistonkeruumenetelmäksi valittiin strukturoitu- eli lomakehaastattelu, sillä se vastaa luonteeltaan tilannetta, jossa haastateltavaa tuetaan tarvittaessa kyselylomakkeen täytössä (Eskola & Suoranta 1998, 87). Koska kehittämistyömme on luonteeltaan laadullista tutkimusta, sopii tutkimusmenetelmä myös laadullisen tutkimuksen tunnusmerkkeihin.

5.3 Innovatiivisuus kehittämismenetelmänä

Pidimme osastojen vastaavien ohjaajien kanssa palavereja, joiden tarkoituksena oli selvittää, minkä tyyppinen tuotos palvelisi parhaiten toimeksiantajamme ja ennen kaikkea asiakasryhmäämme, eli Suomeen yksin tulleita alaikäisiä turvapaikanhakijoita. Halusimme luoda tuotoksen, joka vastaisi toimeksiantajamme toiveita ja jota he voisivat hyödyntää ja kehittää tulevaisuudessa.

Innovaatiotoiminnassa pyritään luomaan uusia ideoita ja aloitteita, joiden tavoitteena on ratkaista asiakkaiden ongelmia ja siten parantaa heidän hyvinvointiaan. Ihmisten ja yhteiskunnan hyvinvoinnin ylläpitäminen korostuu erityisesti sosiaalisissa innovaatioissa. (Lampikoski & Lampikoski 2004, 19.) Pyrimme luomaan toimeksiantajallemme sellaisen tuotoksen, jota hyödynnettäessä voitaisiin vaikuttaa positiivisesti asiakkaiden arjen sujuvuuteen ja siten heidän hyvinvointiinsa.

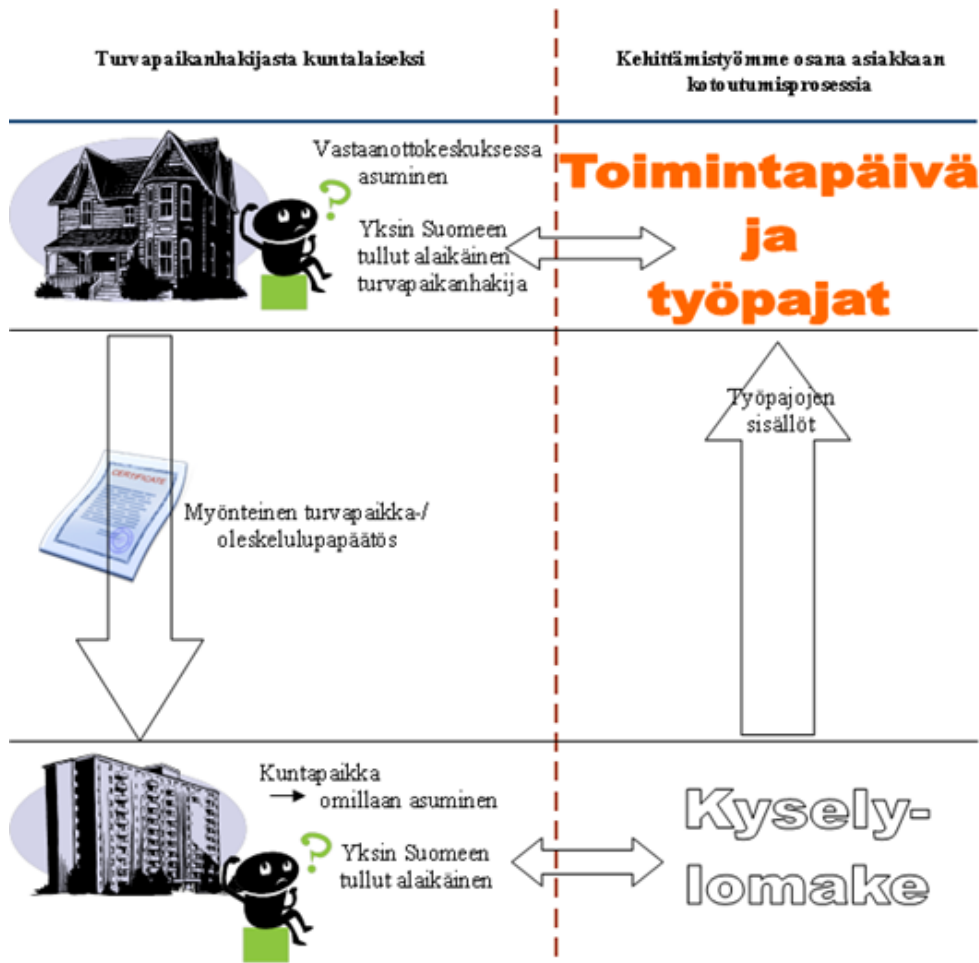
Pyrimme luomaan innovatiivisia ideoita aivoriihen avulla. Aivoriihessä tarkoituksena on tuottaa luovalla ajattelutyöllä paljon mielikuvituksellisia ideoita.

Suuri merkitys on aivoriihessä toimivien henkilöiden välisessä kommunikoinnissa ja vuorovaikutuksessa. Ihanteellisessa tilanteessa aivoriihessä kehitetään omia ja muiden ideoita edelleen prosessin kuluessa, eikä ideoita kohtaan esitetä kritiikkiä. (Korpelainen & Lampikoski 1997, 115-117). Aivoriihemme koostui työparista. Tämän seurauksena ideointi ei ehkä ollut yhtä hedelmällistä kuin se olisi ollut suuremmassa ryhmässä. Mäkeläisen ja Solatien (2013, 81) mukaan luovuuteen vaaditaan kykyä ajatella ja toimia omalla tavallaan välittämättä muiden ihmisten vähättelystä tai arvostelusta. Koimme työparina, että oli helppo käyttää omaa luovuuttaan ideoiden kehittämisessä, eikä näin ollut pelkoa ideoiden tyrmäämisestä ylemmiltä taholta.

5.4 Tuotoksen kehittäminen aivoriihen avulla

Aivoriihessä esille nousi jo alussa ajatuksia tuotoksen toiminnallisuudesta. Harjoittelumme aikana olimme huomanneet, että toiminnalliset työtavat ja menetelmät olivat tehokkaita asiakasryhmämme kanssa työskennellessä. Aloimme kehittää toiminnallisiin menetelmiin liittyvää ideaa ja pohtia toiminnallista tapaa, jossa pystyisimme hyödyntämään kyselylomakkeella kerättyissä aineistossa esille nousseita haastaviksi koettuja aihealueita.

Tulimme siihen tulokseen, että työpajatoiminta olisi tehokas menetelmä, jossa yhdistyy ajatus sekä kyselylomakkeen tulosten hyödyntämisestä että toiminnallisten menetelmien käytöstä. Ideaksi muodostui, että kehittäisimme entiselle toimeksiantajallemme työmenetelmän, jossa heidän asiakkaitaan varten suunnitellaan ohjattuja työpajoja. Näiden teemat muodostuisivat kyselylomakkeella kerättyjen aineistojen perusteella. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Kehittämistyömme osana asiakkaan kotoutumista

Pohdimme, että työpajojen yhteydessä tapahtuva toiminnan ohjaus saattaa nousta yhdeksi haasteeksi työpajojen toteutuksessa. Esille nousi ajatus Turun ammattikorkeakoulun kiinnostuksesta liittää työskentely osaksi sosionomikoulutuksen monikulttuurisuusopintoja. Koimme hyvänä vaihtoehtona rekrytoida vapaaehtoisia toimintapäivän ohjaajia sosionomiopiskelijoista, sillä yksi sosionomien osaamistavoitteista on kansainvälisyysosaaminen, jonka osana on monikulttuurisuus. Minttu Rädyn (2009, 100) tekemän tutkimuksen mukaan sosionomien monikulttuurisessa osaamisessa on parannettavaa, etenkin yhteiskunnan monikulttuurisuuden lisääntyessä. Asiakkaiden ohjaaminen työpajatoiminnassa voisi olla keino lisätä sosionomiopiskelijoiden monikulttuurisuusosaamista ja olla osana opiskelijoiden monikulttuurisuusopintoja.

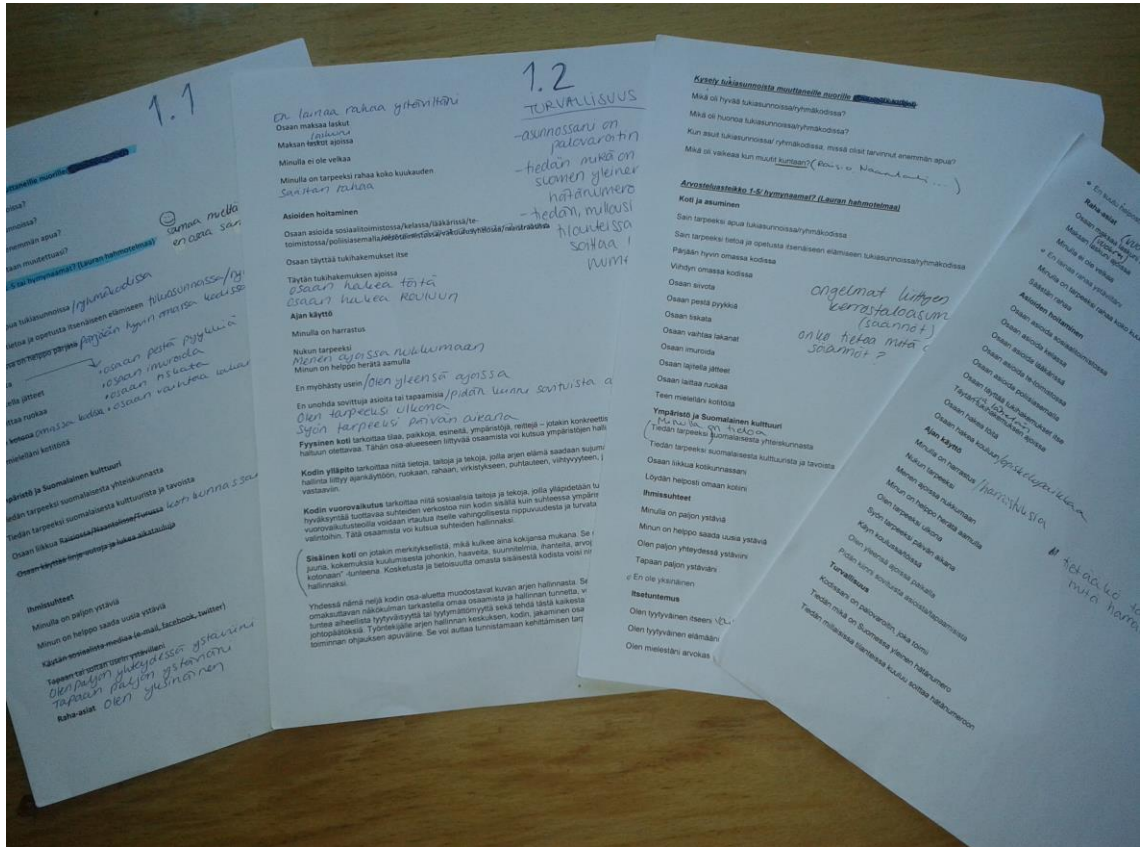
6 KYSELYLOMAKKEEN LUOMISESTA AINEISTON ANALYSOINTIIN

6.1 Strukturoitujen kysymysten suunnittelu

Valitsimme arjen hallinnan mallista (s. 19) sekä itsenäistyvän nuoren roolikartasta (s. 20) sellaiset osa-alueet, jotka sopivat parhaiten teemoiksi kyselylomakkeeseen. Suunnittelimme kyselylomakkeen seitsemän aihealueen ympärille, joita ovat:

- Koti ja asuminen
- Suomalainen yhteiskunta ja kulttuuri
- Ihmissuhteet
- Raha-asiat
- Asioiden hoitaminen
- Ajan käyttö
- Turvallisuus

Tämän jälkeen loimme ensimmäisen version kyselylomakkeesta, jossa käytimme hyödyksi valittuja osa-alueita. Arjen hallinnan mallissa esiintyvää kodin vuorovaikutusta kartoitimme lomakkeemme kohdissa ihmissuhteet ja itsetuntemus. Mallissa olevia kodin ylläpitoon liittyviä teemoja lomakkeessamme olivat koti ja asuminen, raha-asiat, asioiden hoitaminen, ajan käyttö ja turvallisuus. Mallin fyysistä kotia kartoitti lomakkeemme kohta ympäristö ja kulttuuri.

Kuva 2. Kyselylomakkeen kehitysprosessia

Kevään harjoittelun aikana kävimme keskustelua alustavasta kyselylomakkeestamme harjoittelupaikkojemme vastaavien ohjaajien kanssa. Lisäyksenä lomakkeeseen ehdotettiin kerrostaloasumiseen liittyvien ongelmien ja harrastusten kartoittamista. Pohdimme muun muassa sanavalintoja ja sitä millä tavalla saisimme lomakkeesta kielellisesti mahdollisimman selkeän ja tarkoitustaan palvelevan. Olimme valmiita muokkaamaan lomakettamme havaitsemiemme puutteiden pohjalta jatkokäyttöä ajatellen. (Kuva 2.)

6.2 Kyselylomakkeen sisältö ja ulkoasu

Kyselylomake tehtiin nimettömänä, jotta vastaajalla säilyisi yksityisyyden tunne ja jotta hän vastaisi kysymyksiin mahdollisimman totuudenmukaisesti. Lopulta kyselyyn vastanneilta kysyttiin lomakkeessa henkilökohtaisista tiedoista ainoastaan asuinpaikkaa, koska he asuvat suhteellisen pienissä kaupungeissa. Tällaisissa tilanteissa tutkittavat saattavat olla helposti tunnistettavissa vähemmistöasemasta vuoksi (Kuula 2011, 204). Asuinpaikkaa lomakkeessa

kysyttiin siitä syystä, että kahden eri tuetun asumisen piirissä olevien asiakkaiden vastaukset erotettaisiin toisistaan, mikäli se analysointivaiheessa osoittautuisi tarpeelliseksi.

Toimeksiantajamme toivoi, että kyselylomakkeemme sisältyäisi avoimia kysymyksiä, joista heillä oli alustavia ideoita (Liite 4). Muokkasimme kysymykset kyselylomakkeeseemme sopiviksi. He toiveestaan lomakkeesta tehtiin sellainen, että tulevaisuudessa se on mahdollista lähettää asiakkaille esimerkiksi postitse ja he osaisivat täyttää sen itsenäisesti. Pohdimme tulevaisuuden kannalta, millä tavalla saisimme kyselylomakkeesta selkeämmän ilman ohjetta siitä, miten lomake tulisi täyttää. Kyselylomakkeeseen lisättiin hymynaamat osoittamaan onko asiakas väittämästä samaa vai eri mieltä. Tällä tavalla pelkkä lomakkeen silmäily antaa kuvan siitä, mitä lomakkeella halutaan selvittää ja miten se tulisi täyttää.

Pohdimme väittämien yhtenäisyyttä ja sitä, voiko väittämien seassa olla kieltäviä väittämiä kuten ”en lainaa rahaa ystäviltäni”, vai onko parempi muotoilla väittämiä yhdenmukaiseksi muiden lomakkeen kysymysten kanssa, jolloin se olisi ”lainaan rahaa ystäviltäni”. Tällöin kuitenkin hymynaama arvosteluasteikon vaihtoehdossa yksi (1) täysin samaa mieltä saattaa johtaa lomakkeen täyttäjää harhaan, mikäli hänen tarkoituksena on vastata vaihtoehto neljä (4) täysin eri mieltä.

Halusimme hyödyntää ohjaajien ammattitaitoa, koska he tuntevat asiakkaansa ja heillä on kokemusta tämänkaltaisten lomakkeiden käytöstä. Ohjaajilla oli esittää hyviä huomioita lomakkeestamme. Pohdimme paljon erilaisia sanavalintoja ja sanojen merkityksiä, kuten onko parempi puhua koulusta vai opiskelupaikasta tai kannattaako sanoa mieluummin ”minulla on tietoa”, kuin että ”tiedän tarpeeksi”.

6.3 Lomakehaastattelun toteutus

Kun harjoittelupaikkojemme ohjaajat ja toimeksiantajamme olivat hyväksyneet kyselylomakkeen, toteutimme lomakehaastattelun toimeksiantajamme toimineen vastaanottokeskuksen alaikäisyksiköistä Rasion sekä Kaarinan kuntaan muuttaneilla nuorilla toukokuun 2013 aikana. Nämä nuoret ovat lomakehaastattelun toteuttamisen aikana kuuluneet Ehjä Ry:n Rasion tai Care Componentin Kaarinan tuetun asumisen palveluihin ja he ovat asuneet kyseisissä kunnissa vähintään kolme kuukautta. Saimme vastauksia yhteensä 11 kappaletta, joista kuusi saimme Raisiossa asuvilta nuorilta ja viisi Kaarinassa asuvilta nuorilta.

Haastattelulomakkeen täyttö sujui asiakkailta helposti ja nopeasti. Lomakkeen täyttämistä varten olimme varanneet 5-15 minuuttia aikaa, joka riitti kaikissa tapauksissa. Lähes kaikki väittämät ymmärrettiin ilman, että asiakasta piti suuresti avustaa. Jotkin sanat tuottivat satunnaisia ongelmia, mutta useimmissa tapauksissa pelkästään synonyymien käyttö auttoi asiakasta ymmärtämään väittämän. Tiettyjä yksittäisiä hankalia väitteitä tai sanoja ei noussut esiin toteutuksen aikana.

Osa asiakkaista luki ja täytti lomakkeen itsenäisesti, kun taas toiset toivoivat, että lomake luettiin heille ääneen ja vastaukset kirjattiin ylös heidän puolestaan. Joidenkin asiakkaiden oli vaikea keskittyä lomakkeen lopussa oleviin avoimiin kysymyksiin ja ne koettiin yleisesti hankaliksi. Ongelmia avointen kysymysten kanssa oli pääasiassa suomen kielen kirjoittamisessa. Näissä tapauksissa asiakkaat saivat kirjoittamiseen apua, jos niin toivoivat. Toisille avoimet kysymykset eivät tuottaneet ongelmia.

6.4 Aineiston analysointi

Lomakehaastattelun aineisto voidaan analysoida tilastollisia keinoja käyttäen (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Lomakehaastattelustamme saadut tulokset analysoimme hyödyntämällä Microsoft Excel tilastointiohjelmaa. Saimme vastauksia yhteensä 11 kappaletta, joista kuusi saimme Raisiossa asuvilta nuorilta ja viisi Kaarinassa asuvilta nuorilta. Kyselylomake sisälsi kokonaisuudessaan 51 väitettä. Vastajaat arvioivat oman kokemuksensa pohjalta jokaista väitettä asteikolla yhdestä neljään (1-4). Vaihtoehto 1 tarkoitti asian olevan hyvällä tasolla ja asiakas kokee pärjäävänsä itsenäisesti. Vaihtoehto 4 tarkoitti asian olevan huonolla tasolla ja asiakas kokee tarvitsevänsä tukea sen kanssa. Jätimme analysointivaiheessa kaksi väitettä tulosten ulkopuolelle, sillä emme nähneet niitä tarpeellisina kehittämistyömme tuotoksen kannalta. Väitteet olivat ”Käyn koulussa” ja ”Käyn töissä”.

Laskimme jokaisen väitteen vastauksien keskiarvon. Väittämistä kuuden keskiarvo oli yli 2,50 eli näiden väittämien kohdalla vastaajat kokivat tietojensa ja taitojensa olevan heikolla pohjalla ja tarvitsevat niihin tukea. (Taulukko 1.)

Osaan tehdä suomalaisia ruokia	2,82
Kodissani on toimiva palovaroitin	2,82
Minulla on tietoa suomalaisesta politiikasta	2,73
Säästän rahaa	2,73
Menen ajoissa nukkumaan	2,64
Nukun tarpeeksi	2,55

Taulukko 1. Väittämät, joiden keskiarvo oli enemmän kuin 2,50.

Päätimme sisällyttää myös yli 2,00 keskiarvon saaneet väitteet työpajoihimme, vaikka niiden vastausten keskiarvot ovat lähempänä tasoa, jossa vastaaja kokee hallitsevansa asian itsenäisesti. Päätimme ottaa nämäkin väittämät mukaan, koska mielestämme kuusi teemaa työpajoille tuntui vähäiseltä työmenetelmämme toimivuuden kannalta sekä koska osa vastaajista koki niissäkin vaikeuksia. (Taulukko 2.)

Luen suomalaisia kirjoja ja lehtiä	2,36
Osaan hakea töitä	2,36
Osaan lähettää tukihakemukset itse	2,27
Minulla on tarpeeksi rahaa koko kuukauden	2,09
Osaan asioida itse TE-toimistossa	2,09
Osaan hakea opiskelupaikkaa/koulupaikkaa	2,09
Tiedän millaisia sääntöjä kerrostalossa asumiseen liittyy	2,00
Minulla on suomalaisia ystäviä	2,00
Osaan asioida itse sosiaalitoimistossa	2,00
Osaan asioida itse kelassa	2,00
Osaan asioida itse lääkärissä	2,00
Osaan asioida itse poliisiasemalla	2,00
Tiedän mitä kotikunnassani voi harrastaa	2,00

Taulukko 2. Väittämät, joiden keskiarvo oli 2,00 tai enemmän.

Alle 2,00 keskiarvon saaneet väitteet jätimme kokonaan pois kehittämistyömme seuraavasta vaiheesta. Vastausten perusteella oletamme, että näissä asioissa vastaajilla on jo hyvät tiedot ja taidot, joten näihin osa-alueisiin mahdollisesti jo nyt keskitytään vastaanottoprosessin kuluessa. Tämän takia emme nähneet hyötyä siitä, että ne olisivat osana työmenetelmäämme. (Taulukko 3.)

Katson suomenkielisiä televisio-ohjelmia	1,91
Minulla on tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista	1,82
Saan apua ystäviltäni	1,82
Osaan maksaa vuokrani itse	1,82
Minulla yksi tai useampi harrastus	1,82
Syön tarpeeksi päivän aikana	1,82
Tiedän millaisia sääntöjä kerrostalossa asumiseen liittyy	1,73
Minun on helppo herätä aamulla	1,73
Tiedän suomalaisia juhlapäiviä/pyhäpäiviä	1,64
Minun on helppo saada uusia ystäviä	1,64
Olen tarpeeksi ulkona	1,64
Täytän ja lähetän tukihakemukseni ajoissa	1,60
Minulla on paljon ystäviä	1,55
Olen paljon ystävieni kanssa	1,55
Maksan vuokrani ajoissa joka kuukausi	1,55
Viihdyn hyvin omassa kodissani	1,55
Osaan lajitella jätteet	1,45
Kerrostalon sääntöjä on helppo noudattaa	1,45
Maksan laskuni ajoissa	1,45
Osaan pestä pyykkiä	1,36
Osaan tiskata	1,36
Osaan maksaa muut laskuni itse	1,36
Tiedän millaisissa tilanteissa hätänumeroon soitetaan	1,36
Osaan laittaa ruokaa	1,27
Osaan vaihtaa lakanat	1,18
Osaan imuroida	1,18
Haluan, että kotini on siisti ja puhdas	1,18
Olen yleensä ajoissa paikalla	1,18
Tiedän mikä on Suomessa yleinen hätänumero	1,18
Osaan liikkua kotikunnassani	1,09

Taulukko 3. Väittämät, joiden keskiarvo oli alle 2,00 ja jotka siten jäivät tuotoksessa käsiteltävien teemojen ulkopuolelle.

7 TYÖMENETELMÄN ESITTELY

7.1 Työpajatoiminta työmenetelmänä

Kehittämistyössämme työpajoilla tarkoitamme teoriaa ja käytäntöä yhdistäviä toiminnallisia oppimistilanteita, joiden tavoitteena on tukea yksin Suomeen tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden itsenäistymistä, arjen hallintaa ja kotoutumista. Työpajatoiminta tukee asiakkaiden oppimista, elämänhallintaa, motivaatiota ja sitoutumista sekä vahvistaa heidän osallisuuttaan omaan elämäänsä sekä yhteiskuntaan. Osallisuus on tekemällä oppimista ja voimaantumista. Tunne siitä syntyy, kun asiakas kokee pystyvänsä vaikuttamaan hänelle merkityksellisiin asioihin sekä ymmärtää tekojensa merkitykset. Onnistuminen vahvistaa osallisuuden tunnetta, joka puolestaan vähentää syrjäytymistä. (Perukangas 2010, 4-6.)

Työpajatoiminnalla voidaan tukea asiakkaan arkea, esimerkiksi järjestämällä neuvontaa, pikakoulutuksia sekä ”tietoiskuja” eri teemojen perusteella (Hassinen 2004, 71). Työmenetelmässämme työpajatoimintaan sisältyy teorian lisäksi myös toiminnallinen osuus. Toiminnallisuus on monille tapa oppia parhaalla mahdollisella tavalla esimerkiksi konkreettisten tehtävien avulla (Korhonen & Puukari 2013, 14). Olemme pyrkineet siihen, että tehtävät ovat asiakasryhmälle mielekkäitä ja sopivan haasteellisia.

Työ- ja elinkeinoministeriön Osallisena Suomessa –hankkeessa korostetaan alkuvaiheen tuen ja ohjauksen tärkeyttä maahanmuuttajien kotoutumisessa (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2013, 76). Suomessa maahanmuuttajien kotouttamistoiminta alkaa vasta oleskeluluvan ja kuntapaikan saamisen jälkeen. Tästä syystä haluamme tukea yksintulleiden alaikäisten vastaanottoajan kotoutumista luomalla työmenetelmän, jota voidaan hyödyntää jo vastaanottoprosessin aikana. Kehittämämme työmenetelmä ja työpajat on luotu erityisesti vastaanottokeskusten ryhmäkotien ja tukiasumisyksikköjen asiakkaiden tarpeita silmällä pitäen.

Kehitimme oppaan ”Työpajat – oppimisen ja tekemisen paikkoja” alaikäisille turvapaikanhakijoille järjestettävään työpajatoimintaan. Opas on tarkoitettu vastaanottokeskuksien alaikäisyksiköiden työmenetelmän käyttöönotosta kiinnostuneille työntekijöille. Se tarjoaa esimerkkejä työpajojen sisällöistä ja toteutustavoista. Jokaiselle työpajalle on asetettu tiettyjä tavoitteita, joihin pajan tiedolliset ja toiminnalliset osuudet pyrkivät vastaamaan. Oppaaseen on kerätty monipuolisesti jokaiselle työpajalle omat internet linkkinsä, joiden kautta työntekijät saavat lisää hyödyllistä tietoa ja vinkkejä työpajan toteutukseen.

7.2 Työpajan toteutus käytännössä

Itsenäistymistä, arjen hallintaa ja kotoutumista tukeva työpajatoiminta pohjautuu lomakehaastattelusta saamiimme tuloksiin. Työpajat toteutetaan yhden tai useamman päivän kestäväenä toiminnallisena tapahtumana. Kaikilla työpajoilla tulee olla vastuuhenkilönsä, jotka perehtyvät oman pajansa toimintaan ja huolehtivat sen sujuvuudesta.

Toiminnassa asiakkaiden tukena voidaan käyttää mahdollisuuksien mukaan vapaaehtoisia, joiden tehtävänä on ohjata heidän pajoista suoriutumistaan. Työpajojen sisältöjä voidaan käyttää sellaisenaan tai niitä muokaten omien asiakkaiden tarpeisiin sopiviksi. Niitä voidaan toteuttaa myös yksittäisinä kokonaisuuksina omaohjaajatyön välineenä.

Kotouttamista tulisi ajatella kaksisuuntaisena prosessina, jossa maahanmuuttajien lisäksi on mukana kantaväestöä ja yhteiskunnallisia ryhmiä (Ahokas 2010, 29). Työpajoja varten voidaan muodostaa ryhmiä, joihin kuuluu mahdollisesti yksi vapaaehtoinen sekä yhdestä kahteen asiakasta.

Työpajojen tavoitteena on pyrkiä vastaamaan kyselylomakeaineistosta esille nousseisiin haasteisiin. Näin ollen suunnittelimme työpajat seuraavien teemojen pohjalta: suomalainen ruoka, kodin turvallisuus, suomalainen politiikka, rahan käyttö, nukkuminen, suomalainen kirjallisuus ja lehdet, työnhaku, asioiden hoitaminen, harrastukset ja ystävyys.

7.3 Työpajojen sisällöt ja tavoitteet

Suomalaiseen ruokaan tutustutaan valmistamalla reseptien avulla suomalaisista raaka-aineista (peruna, silakka, voi, maito, omena, ruisleipä) ateria, joka nautitaan yhdessä esimerkiksi toimintapäivän päätteeksi. Aterian menu on perunamuusi, paistetut silakat, voideltu ruisleipä ja omenahyve. Työpajan tavoitteena on, että asiakas tutustuu suomalaiseen ruokakulttuuriin, tyypillisiin suomalaisiin raaka-aineisiin sekä perinteisten ruokien valmistamiseen.

Kodin turvallisuutta käsitellään lavastamalla huone, jossa on esillä erilaisia vaaratilanteita ja turvallisuusriskejä. Nämä ryhmän pitää havainnoida huoneesta ja korjata turvallisiksi. Pajan vastuuhenkilö ohjaa ja opastaa toimimaan oikein vaaratilanteen tai tapaturman sattuessa. Tavoitteena on, että asiakas tulee tietoiseksi kodin erilaisista tapaturmariskeistä, osaa ennakoida ja välttää niitä sekä oppii toimimaan oikein vaaran sattuessa.

Työpajassa suomalaiseen politiikkaan tutustutaan käymällä läpi toiminnallisesti koko äänestysprosessi äänestämisestä äänten laskuun. Lisäksi tutkitaan yhdessä vaalimainoksia ja kokeillaan netin vaalikoneita. Tavoitteena on, että asiakkaalle muodostuu kuva suomalaisesta politiikasta, eri puolueista sekä vaalijärjestelmästä.

Rahan käyttöä pohditaan kokoamalla säästöseinä, johon jokainen lisää vinkkinsä rahan säästämiseksi. Vinkkejä voi olla esimerkiksi ”Suosi kirpputoreja!”, ”Osta alennuksista!”. Tavoitteena on, että asiakas pysähtyy pohtimaan omaa talouden hallintaa sekä järkevää rahan käyttöä.

Nukkumista käsitellään tekemällä oma vuorokausitaulukko, joka on jaettu aamu-, päivä-, ilta- ja yö-osioiksi. Taulukkoon merkitään edellisen päivän tapahtumat, kuten heräämien, ruokailut ja nukkumaanmeno. Työpajan aikana rentoudutaan mindfulness-harjoituksia hyödyntäen. Tavoitteena on, että asiakas pohtii omaa vuorokausirytmiaan ja arkirutiinejaan sekä harjoittelee rentoutumaan.

Suomalaiseen kirjallisuuteen ja lehtiin tutustutaan tekemällä virtuaalimatka kirjastoon. Näytteenä on erilaisia suomalaisia sanoma- ja aikakauslehtiä, tietoteoksia, yms. Tavoitteena on, että asiakas pääsee tutustumaan kirjaston tarjoamiin palveluihin sekä suomalaiseen kirjallisuuteen ja sanoma- ja aikakauslehtiin.

Työnhakua harjoitellaan etsimällä avoimia työpaikkoja netistä. Työpajassa selvitetään kuinka työtä haetaan sekä harjoitellaan CV:n kirjoittamista. Tavoitteena on, että asiakkaalle muodostuu kuva työnhakuprosessista.

Työpajassa asioiden hoitamista käsitellään muistipelin avulla. Muistipelin kuvaparit muodostuvat sijoittamalla asuinalueen keskeisimpien virastojen kuvat ja niissä hoidettavat asiat yhteen. Lisäksi työpajassa harjoitellaan täyttämään perustietoja erilaisiin lomakkeisiin. Tavoitteena on, että asiakas hahmottaa mitä asioita hoidetaan missäkin virastossa sekä oppii täyttämään lomakkeiden perustiedot.

Harrastuksia ja ystävystymistä tuetaan selvittämällä netistä paikallisia harrastusseuroja. Lisäksi järjestetään yhteistä toimintaa paikallisten nuorten kanssa, kuten jalkapallopelejä, tanssikokeilu tai pihapelejä. Tavoitteena on, että asiakas pääsee tutustumaan alueen harrastusmahdollisuuksiin sekä muihin nuoriin.

8 POHDINTA

8.1 Kehittämistyön merkitys ja sen toteutumisen arviointi

Koemme, että kotouttamistoiminnan aloittaminen jo vastaanottoprosessin alkuvaiheessa olisi muutos, joka edistäisi ja helpottaisi oleskeluluvan myöntämisen jälkeen alkavaa itsenäistymistä. Varsinainen kotouttamistoiminta alkaa tänä päivänä vasta oleskeluluvan myöntämisen jälkeen. Mielestämme vastaanottokeskuksessa vietetyn ajan voisi käyttää kotoutumisen näkökulmasta tehokkaammin, koska suurin osa alaikäisistä turvapaikanhakijoista tulee saamaan oleskeluluvan ja aloittaa itsenäistymisen Suomessa. Vastaanottokeskuksissa tehtävän työn laatuun olisi mahdollista panostaa tällaisissa vaiheissa, kun tulijamäärät ovat suhteellisen vähäisiä verrattuna viime vuosiin.

Kehittämistyön tavoitteena oli kehittää vastaanottokeskusten alaikäisyksiköiden toimintaa siten, että se tukisi paremmin asiakkaiden kotoutumista jo vastaanottoprosessin alkuvaiheessa. Luomamme työmenetelmä kehitettiin vastaanottokeskuksen alaikäisyksiköiden asiakkaiden itsenäistymistä, arjen hallintaa ja kotoutumista tukevaksi toimintatavaksi. Yksi kehittämistehtävistämme oli luoda työmenetelmä, jota vastaanottokeskukset voivat hyödyntää alaikäisten asiakkaidensa kuntaan siirtymisen helpottamiseksi..

Kehittämistehtävänäme oli selvittää tuetun asumisen piirissä olevien asiakkaiden arjen hallinnan ja itsenäisen elämän taitoja sekä kotoutumisen toteutumista. Onnistuimme mielestämme tässä kehittämistehtävässä hyvin. Loimme toimivan ja tarkoitustaan vastaavan kyselylomakkeen, josta saimme hyvää palautetta. Lomakehaastattelut toteutimme Kaarinan ja Raision kuntaan itsenäistyillä nuorilla ja tulimme siihen tulokseen, että kyselylomake oli sille asetettujen tavoitteiden mukainen.

8.2 Asiakasryhmän asettamat haasteet

Kehittämistyömme asiakasryhmänä oli yksin Suomeen tulleet alaikäiset turvapaikanhakijat. Meillä molemmilla oli jo kokemusta sekä maahanmuuttajien että lastensuojeluasiakkaiden kanssa työskentelemisestä, joten asiakasryhmä ei sinänsä ollut uusi. Alkuperäisen suunnitelman mukaan asiakasryhmän oli tarkoitus olla kehittämistyössä suuremmassa roolissa, mutta lopulta asiakkaiden rooli kehittämistyössä jäi kyselylomakkeihin vastaamisen, kun työpajojen toteuttaminen aikataulujen puitteissa ei onnistunut.

Asiakasryhmämme muodostui Suomessa enimmillään muutaman vuoden asuneista nuorista, joista useat olivat asuneet Suomessa alle vuoden. Tämän takia keskenäisen ymmärtämisen löytäminen aiheutti ajoittain haasteita. Ennen kyselylomakkeiden täyttämistä pohdimme, miten saisimme varmistettua, että lomakkeeseen vastaaja ymmärtää mitä lomakkeessa kysytään. Luomamme lomakkeen yksinkertainen kieliasu sekä ohjattu täyttäminen olivat merkittävimmät keinot asiakkaan tukemisessa.

Lomakkeen ohjattu täyttö yhdessä asiakkaan kanssa asetti haasteeksi sen, ettei ohjaustilanteessa vahingossa vaikuta hänen vastauksiensa sisältöön. Roolimme ohjaustilanteessa oli siis ainoastaan auttaa asiakasta ymmärtämään lomakkeessa esitetyt kysymykset sekä miten kyselyyn on tarkoitus vastata. Esimerkiksi jos asiakkaan koti oli täysin siisti ja hän siitä huolimatta vastasi, ettei osaa siivota, varmistimme hänen ymmärtäneen kysymyksen. Halusimme tällä tavalla varmistaa kyselymme tulosten olevan mahdollisimman luotettavia ja perustuvan asiakkaiden omiin näkemyksiinsä tiedoistaan sekä taidoistaan. Uskomme, että näiden asioiden tiedostaminen ja huomioiminen lisäsi kyselylomakkeesta saatujen tietojen luotettavuutta.

8.3 Toimintapäivän toteuttamisen haasteet

Jouduimme muokkaamaan kehittämistehtävämme tavoitetta muutamaan kertaan, sillä suunnitelmana oli luoda toimintapäivä toimeksiantajamme toimineen vastaanottokeskuksen alaikäisyksiköissä. Toimeksiantajan vetäytyttyä päätimme muuttaa tavoitettamme niin, että loimme työmenetelmän alaikäisten Suomeen yksintulleiden turvapaikanhakijoiden kotouttamisen ja itsenäistymisen tueksi. Tällä tavalla toteutettuna koemme kehittämistyöllämme olevan potentiaalia suurempaan yhteiskunnalliseen hyötyyn, koska näin se on sovellettavissa yleisesti Suomen vastaanottokeskusten alaikäisyksiköissä.

Alunperin toimeksiantajamme edustajat pitivät ideaa työpajatoiminnasta hyvänä ja toteuttamiskelpoisena. Tämän hyväksynnän jälkeen aloimme selvittää Turun ammattikorkeakoulun kiinnostusta osallistua toimintapäivään. Ammattikorkeakoululta saimme ideasta positiivista palautetta, mutta kiireisen aikataulun vuoksi ongelmaksi nousi, minkä opiskelijaryhmän lukujärjestykseen toimintapäivä saataisiin sopimaan. Toimeksiantajamme ehdotuksena oli, että toimintapäivä tapahtuisi asiakkaiden syyslomapäivien aikana, sillä heidän mukaansa koulupäivän jälkeen asiakkaiden jaksaminen tai motivaatio ei välttämättä riittäisi työpajojen kiertämiseen. Asiakkaiden syyslomapäivä ei sopinut opiskelijaryhmälle, jota ammattikorkeakoulussa oli suunniteltu osallistumaan toimintapäivään.

Aikatauluristiriitojen vuoksi selvitimme Turun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoista vapaaehtoisia, jotka olisivat kiinnostuneita osallistumaan toimintapäivän järjestämiseen. Lähetimme toimintapäivän rekrytointimainoksen (Liite 6) ammattikorkeakoulun opettajan kautta sähköpostitse kaikille opiskelijaryhmille sekä Turun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoiden facebook-ryhmään, jotta se päätyisi mahdollisimman monelle opiskelijalle. Vapaaehtoisia opiskelijoita ilmoittautui toimintapäivään vain kolme. Tämä ei olisi ollut riittävä määrä vapaaehtoisia toteuttamaan työpajojen sisältöä sekä ohjaamaan asiakkaita työpajoilla. Jouduimme luopumaan toimintapäivän järjestämisestä.

Ilmoitimme vapaaehtoisten puutteesta sähköpostitse toimeksiantajamme edustajille. Ehdotimme toimeksiantajallemme, että voimme luoda kehittämistyönämme mallin työpajatoiminnasta, jonka he voisivat toteuttaa yhdessä Turun ammattikorkeakoulun kanssa. Toimintapäivän toteutus ei siten olisi kuulunut kehittämistyöhömme, vaan jäisi heidän vastuulleen, mikäli he haluaisivat sen toteuttaa. (Liite 7). Tämän jälkeen toimeksiantajamme ilmoitti koulumme edustajille vetäytyvänsä kehittämishankkeestamme.

Talvella 2013, toimeksiantajamme vetäytyttyä, muokkasimme kehittämistyötämme niin, että se soveltuu kaikkien Suomen vastaanottokeskusten ja muiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden kanssa työskentelevien organisaatioiden käyttöön. Sen sijaan, että järjestäisimme yksintulleille alaikäisille turvapaikanhakijoille toimintapäivän yhdessä sosiaalialan opiskelijoiden kanssa, loimme mallin vastaanottokeskusten alaikäisyksiköiden työpajatoiminnalle.

8.4 Haasteet toimeksiantajan kanssa

Ensimmäisissä tapaamisissa toimeksiantajamme toimineen vastaanottokeskuksen alaikäisyksiköiden vastaavien ohjaajien kanssa välittyi kuva, ettei heitä ollut helppo saada mukaan ideoimaan kehittämistyön yksityiskohtiin liittyvissä asioissa. Koimme heidän olevan parhaita asiantuntijoita ottamaan kantaa siihen, mikä toimii parhaiten vastaanottokeskuksen alaikäisyksiköiden asiakasryhmän kanssa työskenneltäessä. Tämän takia tiedustelimme heiltä näkökulmia kehittämistyömme tuotokseen. Vaikutti siltä, että he kokivat kehittämistyön ideoinnin olevan meidän vastuullamme, kun itse olisimme toivoneet että olisimme voineet toimia työryhmänä, joka olisi yhdessä ideoinut tuotosta. Olisimme toivoneet merkittävämpää panosta toimeksiantajiltamme tuotoksen lopullisen muodon ideoinnissa, jotta tuotos vastaisi heidän toiveitaan, että he voisivat hyödyntää sitä tulevaisuudessa.

Jätimme kyselylomakkeiden analysoinnin toteutettavaksi harjoittelujakson aikana, sillä ajattelimme että on hyödyllisempää ensin keskustella tarkemmin siitä, mikä lopullinen tuotos tulee olemaan ja sen perusteella arvioida miten

tarkkaa analysointia aineisto vaatii. Toimeksiantajan edustajissa tätä ei otettu hyvin vastaan, sillä aikaisemmassa palaverissa olimme maininneet, että aineistojen analysointi tapahtuisi kesän aikana.

Palaverissa 20.9.2013 entisen toimeksiantajamme kanssa kävimme läpi opinnäytetyöhömmme liittyviä yleisiä asioita sekä tuotoksen lopullista toteutumista. Epävarmaa oli pystyttäisiinkö toimintapäivää sovitusti pitämään harjoittelun puitteissa. Sovittu yhteisesti, että mikäli se ei onnistu, niin työpajojen toiminnallinen toteutus tapahtuu jollain toisella tavalla. (Liite 8)

Ennen opinnäytetyömme palautuspäivää toimeksiantajanamme toimineen vastaanottokeskuksen alaikäisyksiköiden vastaavat ohjaajat ottivat yhteyttä koulumme edustajiin ja kertoivat heille, etteivät halua nimensä näkyvän opinnäytetyössämme millään tavalla. Mielestämme oli hämmentävää, että toimeksiantajamme halusi sanoutua irti kehittämistyöstä, jonka tarkoituksena oli kehittää kyseiseen paikkaan uusia toimintamalleja, joilla pystyttäisiin edistämään sen asiakkaiden hyvinvointia. Turun ammattikorkeakoulun edustajille syyksi kehittämistyöstä vetäytymiseen ilmoitettiin se, ettei toimeksiantaja saisi mitään kehittämistyöstämme.

8.5 Jatkokäyttö ja hyödynnettävyys

Työmenetelmä on luotu erityisesti maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden tarpeita varten, mutta sitä on mahdollista jatkossa kehittää esimerkiksi lastensuojelun jälkihuollon asiakkaiden tarpeita paremmin vastaavaksi. Yksittäisten työpajojen ideoista voisi myös jatkossa kehittää toiminnallisia menetelmiä ja lähestymistapoja lastensuojelun omaohjaajatyöskentelyn välineiksi. Työmenetelmän toimivuutta käytännössä olisimme pystyneet arvioimaan paremmin, mikäli suunnittelemamme toimintapäivä olisi ollut mahdollista järjestää.

Tavoitteenamme on, että kehittämämme työmenetelmä otettaisiin käyttöön monissa alaikäisten turvapaikanhakijoiden kanssa työskentelevissä organisaatioissa, ja siten edistäisi asiakasryhmän hyvinvointia ja integroitumista

suomalaiseen yhteiskuntaan. Uskomme, että kehittämämme työmenetelmä olisi uusi ja innovatiivinen keino ratkaista ongelmia, jotka liittyvät Suomeen tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden problematiikkaan ja vähentämään kyseisen ryhmän syrjäytymisriskiä.

LÄHTEET

Kirjalähteet

Aaltonen, M.; Ojanen, T. & Vihunen, M. 2003. Nuoren aika. 2., uudistettu painos. Helsinki: WSOY.

Abbey, P.; Campello, K. & Guibert, M. 2014. Oikeilla neuvoilla oikeaan paikkaan. Suosituksia ja hyviä käytäntöjä maahanmuuttajien neuvonnan kehittämiseen. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.

Ahokas, L. 2010. Maahanmuuttajien demokraattisen osallistumisen ja integroitumisen edistäminen. Epace-teemajulkaisu.

Alanko, S.; Marttinen, I. & Mustonen, H. 2011. Lapsen etu ensin. Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat Suomessa. Helsinki: Yhteiset lapsemme.

Alanko, S. & Mustonen, H. 2011. Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat. Teoksessa Alanko, S.; Marttinen, I. & Mustonen, H. Lapsen etu ensin. Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat Suomessa. Helsinki: Yhteiset lapsemme, 11-42.

Castaneda, A.; Jasinskaja-Lahti, I. & Mannila, S. 2013. Syrjintä- ja väkivaltakokemukset. Syrjintäkokemukset. Teoksessa Castaneda, A.; Koponen, P. & Koskinen S. (toim.) Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi. Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. 2. uudistettu painos. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 229-243.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta 31.10.1997/207.

Hassinen, M. 2004. Starttipaja Aapinen. Kertomus työpajatoiminnan, yksilövalmennuksen sekä palveluohjauksen kehityskulusta ja nykytilasta Suomessa. 1., uudistettu painos. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys.

Hartonen, O.; Korkkiasaari, J. & Söderling, I. 2013. Siirtolaisuus Suomessa ja Euroopassa. Opettajan opas. Helsinki: Siirtolaisuusinstituutti.

Heikkilä, S. 2010. Alaikäisenä ilman huoltajaa turvapaikanhakijoina saapuneet nuoret. Tuetun asumisen mallin vaikutukset. Helsinki: Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry.

Heiskanen, T. 1997. Johtolankoja selviytymistaitoihin. Teoksessa Heiskanen, T. & Vallisaari, M. 1997. Elämäntaidon ja selviytymisen kirja. 1. painos. Helsinki: WSOY, 273-302.

Isotalo, K. & Kinnunen, J. 2004. Omaan kämppään. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Katisko, M. 2013. Tasavertaisena vai ulkopuolisena kansalaisena? Siirtolaisuus 3/13, 11-15.

Korhonen, V. & Puukari, S. 2013. Monikulttuurisen ohjauksen lähtökohdat. Teoksessa Korhonen, V. & Puukari, S. (toim.) Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus.

Korpelainen, K. & Lampikoski, K. 1997. Innovatiivisuus. Muutosvoima. Helsinki: WSOY.

Kivelä, V. & Lempinen, J. 2010. Arki hallintaan. Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen. Turku: KOTA lasten ja nuorten hyvinvointi ry.

Kivinen, O. & Timonen-Kallio, E. 2011. Friskin pedagogiset periaatteet. Teoksessa Kivinen, O. (toim.) Friski. Elämänhallinnan oppimateriaali. Tampere: Tampereen yliopistopaino, 8-16.

- Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikkaa. Aineistojen käyttö, hankinta ja säilytys. 2., uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.
- Laakso-Liukkonen, R. & Tengman, S. 2011. Turvapaikkapäätös ja lapsen etu. Teoksessa Alanko, S.; Marttinen, I. & Mustonen, H. Lapsen etu ensin. Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat Suomessa. Helsinki: Yhteiset lapsemme, 95-104.
- Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikan vastaanotosta 9.4.1999/493.
- Lampikoski, K. & Lampikoski, T. 2004. Kehitä ideasi innovaatioksi. 1. painos. Helsinki: WSOY.
- Laitinen, K. 2011. Mitä turvapaikkamenettelyn jälkeen? Ehjä ry:n tuki nuorille. Teoksessa Alanko, S.; Marttinen, I. & Mustonen, H. 2011. Lapsen etu ensin. Yksintulleet alaikäiset turvapaikanhakijat Suomessa. Helsinki: Yhteiset lapsemme, 121-128.
- Matinheikki-Kokko, K. 1997. Challenges of working in a Cross-Cultural Environment. Principles and Practice of Refugee Settlement in Finland. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Mikkonen, A. 2005. Työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat maahanmuuttajat: kokemuksia kotouttamistoiminnasta. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A.; Söderling, I. & Fågel, S. (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto, 53-71.
- Mäkeläinen, M. & Solatie, J. 2013. Ideasta innovaatioksi. Luovuus hyötykäyttöön. Toinen painos. Helsinki: Talentum.
- Mäkisalo-Ropponen, M. 2012. Tavoitteena kotoutuminen- Valtion kotouttamisohjelman 2012-2015 painopistealueita. Teoksessa Hiltunen, S. (toim.) Maahanmuuttajan matka suomalaiseen yhteiskuntaan. Joensuu:Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, 20–29.
- Oberleitner, G. 2007. Global human rights institutions. Between remedy and ritual. Cambridge: Polity Press.
- Rastas, A. 2005. Kulttuurit ja erot haastattelutilanteessa. Teoksessa Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 78-102.
- Ruohonen, R. 2013. Seudullinen kotouttamisohjelma vuosille 2013–2016. Raisio: Raision kaupunki.
- Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.
- Saukkonen, P. 2013. Erilaisuuksien Suomi. Vähemmistö- ja kotouttamispolitiikan vaihtoehdot. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Saaristo, L. 1997. Elämäntaitojen areenalla. Teoksessa Heiskanen, T. & Vallisaari, M. 1997. Elämäntaidon ja selviytymisen kirja. 1. painos. Helsinki: WSOY, 303-316.
- Salonen, K. Arjen aapinen. Helsinki: Suomen Mielenterveysseura.
- Stenman, K. 2014. Esipuhe. Teoksessa Abbey, P.; Campello, K. & Guibert, M. 2014. Oikeilla neuvoilla oikeaan paikkaan. Suosituksia ja hyviä käytäntöjä maahanmuuttajien neuvonnan kehittämiseen. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Söderling, I. 2005. Suomen väestökysymys ja maahanmuutto. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A.; Söderling, I. & Fågel, S. (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto, 13-23.
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. 3., korjattu painos. Tampere: Tampere university press.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Internet lähteet

Ehjä ry 2013. Maahanmuuttajanuorten palvelut. Viitattu 3.4.2013 www.ehja.fi > Nuorten tuettu asuminen > Maahanmuuttajanuoret.

ETU ry 2013. Ilman huoltajaa olevan lapsen edustaminen. Viitattu 21.12.2013 www.edustajat.fi > Aineistot > Ohjeistukset ja suositukset > Ilman huoltajaa olevan lapsen edustaminen. Maahanmuuttoviraston opas.

Éuroopan muuttoliikeverkosto 2013. Yksintulleet. Viitattu 15.12.2013 www.emn.fi > Raportit > 2009 > Vuonna 2009 valmistuneet raportit ja tutkimukset > Yksintulleet- näkökulmia ilman huoltajaa maahan saapuneiden lasten asemasta Suomessa.

Eurostat 2013. Asylum applicants and first instance decisions on asylum applications 2013. Viitattu 15.12.2013 epp.eurostat.ec.europa.eu > Statistics > Population and social conditions > Population > International Migration and Asylum > Asylum applicants and first instance decisions on asylum applications: 2013.

Maahanmuuttovirasto 2014, Turvapaikanhakijat: Yksintulleet alaikäiset. Yksintulleet alaikäiset hakijat kansalaisuuksittain 2013. Viitattu 29.4.2014 www.migri.fi > Tietoa virastosta > Tilastot > Turvapaikka- ja pakolaistilastot > Yksintulleet alaikäiset hakijat kansalaisuuksittain > 2013. Saatavilla myös http://www.migri.fi/download/45915_Alaikaiset_tp-hakijat_tammi_kesa_2013.pdf.

Maahanmuuttovirasto 2014, Tilastokatsaus: vastaanottoyksikkö. Vastaanottoasiat vuonna 2013. Viitattu 29.4.2014 www.migri.fi > Tietoa virastosta > Tilastot > Vastaanottotilastot > Tilastokatsaukset turvapaikanhakijoiden vastaanotosta > 2013. Saatavilla myös http://www.migri.fi/download/50609_Tilastokatsaus_vastaanotto_2013.pdf?51e22cea88f7d088.

Maahanmuuttovirasto, turvapaikka- ja pakolaistilastot: Kaikki hakijat kansalaisuuksittain. Viitattu 29.4.2014 www.migri.fi > Tietoa virastosta > Tilastot > Turvapaikka- ja pakolaistilastot > Turvapaikanhakijat > Kaikki hakijat kansalaisuuksittain.

Maahanmuuttovirasto, turvapaikka- ja pakolaistilastot: Yksintulleet alaikäiset hakijat kansalaisuuksittain. Viitattu 29.4.2014 www.migri.fi > Tietoa virastosta > Tilastot > Turvapaikka- ja pakolaistilastot > Turvapaikanhakijat > Yksintulleet alaikäiset hakijat kansalaisuuksittain.

MilaPro 2013. Koordinaatti. Viitattu 3.4.2013 www.milapro.fi > Yksiköt > Care Component Oy > Yksiköt ja rinnakkaisyriykset > Koordinaatti.

Perukangas, M. 2010. Työpajatoiminta, nuoret ja osallisuus. Onnistuvat opit – monialaisen työyhteisön juurruttamismalli nuorten tukemiseksi. Viitattu 9.9.2014. http://www.sosiaalikehitys.com/uploads/Tyopajatoiminta_nuoret_ja_osallisuus_Michael_Perukangas_2010.pdf.

Räty, M. 2009. Monikulttuurisen työn valmiudet sosiaalialalla. Sosionomikoulutuksen näkökulma. Licensiaatin työ. Kasvatustieteiden tiedekunta. Tampere: Tampereen yliopisto.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 12.6.2013 www.fsd.uta.fi > Kvali MOTV > Sisällysluettelo > 6.3.3 > Strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu.

Suomen pakolaisapu 2013. Tietoa pakolaisuudesta. Viitattu 3.4.2013 www.pakolaisapu.fi > Tietoa > Tietoa pakolaisuudesta > Pakolais – ja turvapaikkakäytännöt.

Tilastokeskus 2013. Ulkomaista syntyperää olevien osuus väestöstä 2012. Viitattu 15.12.2013 www.stat.fi > Tilastot > Väestö > Väestörakenne > Julkistukset > Lähes joka kymmenes 25-34-vuotias ulkomaista syntyperää.

Tilastokeskus 2012. Turvapaikanhakijat ja pakolaiset. Viitattu 3.2.2013 www.stat.fi > Tuotteet ja palvelut > Suomi lukuina > Väestö > Väestörakenne > Julkistukset > Lähes joka kymmenes 25 - 34-vuotias ulkomaista syntyperää.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2013. Osallisena Suomessa-hankkeen arviointiraportti. Viitattu 30.12.2013 http://www.tem.fi/files/38114/TEMjul_29_2013_web_10122013.pdf.

Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä 2008. Itsenäistyvän nuoren roolikartta. Viitattu 3.4.2013 www.vslk.fi > Roolikartat > Itsenäistyvän nuoren roolikartta.

Muistio palaverista 13.2.2014

Paikalla: Opiskelijat Laura ja Aki, toimeksiantajamme toimineen vastaanottokeskuksen alaikäisyksikköjen vastaavat ohjaajat

Vastaanottokeskuksella on ollut tarkoituksena kerätä vanhoilta asiakkailta tietoa toiminnan kehittämistä ajatellen. Päätetty, että se voisi olla aihe opinnäytetyöllemme.

Kysytty minkälaisen tuotoksen vastaanottokeskus tarvitsisi. Voiko olla esimerkiksi toiminnallinen? Tuotoksen tarkoituksena tuoda kevään harjoittelussa saadut tulokset esiin työntekijöille niin, että ne otetaan huomioon työssä.

Vastaavien ohjaajien mukaan keskeistä työssä tulisi olla asiakaslähtöisyys ja tavoitteellinen työskentely. Tavoitteena kehittää ryhmäkodin toimintaa. Opinnäytetyö keskittyisi arkielämän taitojen tukemiseen; itsenäiseen asumiseen ja yksin asumiseen.

Olisi hyvä, mikäli asiakkaiden itsenäistymistä kunnissa voisi alustavasti kartoittaa. Sovittu, että opiskelijat kysyvät kevään harjoittelupaikat Ehjä ry:ltä ja Care Componentilta, joiden tuetun asumisen palveluita vanhat vastaanottokeskuksen asiakkaat saavat.

Opiskelijoiden pitää selvittää tutkimusluvut kevään harjoittelupaikoilta

Muistio palaverista 19.3.2013

Paikalla: Opiskelijat Laura ja Aki, toimeksiantajanamme toimineen vastaanottokeskuksen alaikäisyksikköjen vastaavat ohjaajat

Kevään harjoittelupaikat sovittu Ehjä ry:lle ja Care Componentiin.

Tarkasteltu yhdessä harjoittelujen ajankohtia. Kevään harjoittelu ok ja syksyn harjoittelua voi pidentää syyskuulla.

Kevään harjoittelun aikana tarkastelun kohteena asiakkaiden asuminen kunnassa, millaisia taitoja on ja mistä olisi hyötyä. Eli millaisia asioita tällä hetkellä kentällä. Mielellään sekä työntekijöiden, että asiakkaiden näkökulmat näkyviin vertailun kannalta.

Kohderyhmä rajattu sen mukaan; Onko tullut ”toimeksiantajan nimi” vastaanottokeskuksesta, onko asunut 3kk kunnassa, viettänyt aikaa vastaanottokeskuksessa 1-2vuotta ja alkuperäisen suunnitelman mukaan vastaanottokeskuksella ajatuksena oli ollut ottaa myös aikuispuoli mukaan.

Pohdittu jo alustavasti tulevaa tuotosta. Ehdotimme toimeksiantajan edustajille, että se voi olla esimerkiksi pienryhmäsarja, tapaamisia, valistusta, luento, kerho tai yksilöohjausta. Toimeksiantajan tarpeiden mukaan ja saatujen tutkimustulosten pohjalta lopullinen päätös.

Tukiasuntojen ohjaaja lähettää ensiviikolla alustavan kyselylomakkeen sähköpostiin. Häneltä lisätietoa asiasta.

Kyselylomake asiakkaille

Kysely tuetun asumisen asiakkaille

Vastaa ympäröimällä mielestäsi paras vaihtoehto

1=täysin samaa mieltä,

2=jokseenkin samaa mieltä,

3=jokseenkin erimieltä,

4=täysin erimieltä

Koti ja asuminen

				
Viihdyn hyvin omassa kodissani	1	2	3	4
Osaan pestä pyykkiä	1	2	3	4
Osaan tiskata	1	2	3	4
Osaan vaihtaa lakanat	1	2	3	4
Osaan imuroida	1	2	3	4
Osaan lajitella jätteet	1	2	3	4
Osaan laittaa ruokaa	1	2	3	4
Haluun, että kotini on siisti ja puhdas	1	2	3	4
Tiedän mitä järjestyssäännöt ovat	1	2	3	4
Tiedän millaisia sääntöjä kerrostalossa asumiseen liittyy	1	2	3	4
Kerrostalon sääntöjä on helppo noudata	1	2	3	4
Kotikuntani on: _____				
Osaan liikkua kotikunnassani	1	2	3	4

Suomalainen yhteiskunta ja kulttuuri

Minulla on tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista	1	2	3	4
Minulla on tietoa suomalaisesta politiikasta	1	2	3	4
Tiedän suomalaisia juhlapäiviä/pyhäpäiviä	1	2	3	4
Luen suomalaisia kirjoja tai lehtiä	1	2	3	4
Osaan tehdä suomalaisia ruokia	1	2	3	4
Katson suomenkielisiä televisio-ohjelmia	1	2	3	4

Ihmissuhteet

Minulla on paljon ystäviä	1	2	3	4
Minun on helppo saada uusia ystäviä	1	2	3	4
Minulla on suomalaisia ystäviä	1	2	3	4
Olen paljon ystäväni kanssa	1	2	3	4
Saan apua ystäviltäni	1	2	3	4

Raha-asiat

Osaan maksaa vuokrani itse	1	2	3	4
Maksan vuokrani ajoissa joka kuukausi	1	2	3	4
Osaan maksaa muut laskuni itse	1	2	3	4
Maksan laskuni ajoissa	1	2	3	4
Minulla on tarpeeksi rahaa koko kuukauden	1	2	3	4
Säästän rahaa	1	2	3	4

				
<u>Asioiden hoitaminen</u>				
Osaan asioida itse sosiaalitoimistossa	1	2	3	4
Osaan asioida itse kelassa	1	2	3	4
Osaan asioida itse lääkärissä	1	2	3	4
Osaan asioida itse te-toimistossa	1	2	3	4
Osaan asioida itse poliisiasemalla	1	2	3	4
Osaan täyttää tukihakemukset itse	1	2	3	4
Täytän ja lähetän tukihakemuksen ajoissa	1	2	3	4
Osaan hakea töitä	1	2	3	4
Osaan hakea opiskelupaikkaa/koulu paikkaa	1	2	3	4
<u>Ajan käyttö</u>				
Minulla on yksi tai useampi harrastus	1	2	3	4
Tiedän mitä kotikunnassani voi harrastaa	1	2	3	4
Nukun tarpeeksi	1	2	3	4
Menen ajoissa nukku maan	1	2	3	4
Minun on helppo herätä aamulla	1	2	3	4
Olen tarpeeksi ulkona	1	2	3	4
Syön tarpeeksi päivän aikana	1	2	3	4
Käyn koulussa	1	2	3	4
Käyn töissä	1	2	3	4
Olen yleensä ajoissa paikalla	1	2	3	4
<u>Turvallisuus</u>				
Kodissani on toimiva palovaroitin	1	2	3	4
Tiedän mikä on Suomessa yleinen hätänumero	1	2	3	4
Tiedän millaisissa tilanteissa hätänumeroon soimitaan	1	2	3	4

Mikä oli hyvää [REDACTED] tukiasunnoissa tai ryhmäkodissa?

Mikä oli huonoa [REDACTED] tukiasunnoissa tai ryhmäkodissa?

Kun asuit [REDACTED] tukiasunnoissa tai ryhmäkodissa, missä olisit tarvinnut enemmän apua?

Mikä oli vaikeaa kun muutit kuntaan?

Entiseltä toimeksiantajalta saadut ideat kyselylomakkeeseen

Kysely tukiasunnoista muuttaneille nuorille

Mikä oli hyvää tukiasunnoissa?

Mikä oli huonoa tukiasunnoissa?

Missä olisit tarvinnut enemmän apua?

Mikä oli vaikeaa kuntaan muutettuasi?

Saitko tarpeeksi tietoa ja opetusta itsenäiseen elämiseen?

VAI VAIHTOEHTOISESTI

Arvosteluasteikko 1-5 tai hymynaamat?

Omassa kodissa on helppo pärjätä

Tiedän tarpeeksi suomalaisesta yhteiskunnasta

Sain tarpeeksi apua tukiasunnoissa

Osaan hoitaa omat asiani esimerkiksi kelassa ja pankissa

TYÖPAJAT – OPPIMISEN JA TEKEMISEN PAIKKOJA

Opas alaikäisille turvapaikanhakijoille
järjestettävään työpajatoimintaan

Aki
Oksanen &
Laura
Päivinen

SISÄLLYS

- Menetelmänä työpajat
- Työpajat käytännössä
- Suomalainen ruoka
- Kodin turvallisuus
- Suomalainen politiikka
- Rahan käyttö
- Nukkuminen
- Suomalainen kirjallisuus ja lehdet
- Työnhaku
- Asioiden hoitaminen
- Harrastukset ja ystävyys

TYÖMENETELMÄNÄ TYÖPAJAT

- Tämä työmenetelmä perustuu turvapaikanhakijanuorille suunnattuun työpajatoimintaan, jota voidaan järjestää ns. toimintapäivän muodossa tai esimerkiksi omaohjaajatyön välineenä.
- Työpajojen tarkoituksena on tukea yksin Suomeen saapuneiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden itsenäistymistä, arjen hallintaa sekä kotoutumista.
- Työpajojen teemat perustuvat lomakehaastattelun pohjalta saatuihin tuloksiin.
 - Lomakehaastattelu toteutettiin erään vastaanottokeskuksen ryhmäkodin ja tukiasuntojen entisille asiakkaille, jotka ovat saaneet kuntapaikan ja asuneet kunnassa vähintään kolme kuukautta.
 - Lomakehaastattelussa esille nousseisiin ongelma-kohtiin pyritään vastaamaan tietoa ja toimintaa yhdistävissä ohjatuissa työpajoissa.
- Työmenetelmän kohderyhmänä ovat vastaanottokeskuksissa asuvat yksin Suomeen tulleet alaikäiset turvapaikanhakijat, jotka eivät vielä ole saaneet Suomesta oleskelulupaa tai kuntapaikkaa.

TYÖPAJAT KÄYTÄNNÖSSÄ

- Työpajat toteutetaan yhden tai useamman päivän kestäväenä toiminnallisena tapahtumana.
- Työpajoilla tulee olla vastuhenkilöt, jotka perehtyvät työpajojensa toimintaan ja huolehtivat sen sujuvuudesta.
 - Vastuhenkilöt voivat olla vapaaehtoisia, kuten esimerkiksi ammattikorkeakoulujen sosionomiopiskelijoita.
- Työpajoista voi valita toteutettaviksi ne, jotka koetaan soveltuvan parhaiten asiakasryhmän tarpeisiin.
- Työpajojen sisältöjä on mahdollista toteuttaa myös yksittäisinä kokonaisuuksina, kuten asiakkaan itsenäistymistä tukevassa omaohjaajatyössä.

SUOMALAINEN RUOKA

- **Tavoite:** Tutustua suomalaiseen ruokakulttuuriin, tyypillisiin suomalaisiin raaka-aineisiin sekä perinteisten ruokien valmistamiseen.
- **Toiminta:** Valmistetaan reseptien avulla suomalaisista raaka-aineista (peruna, silakka, voi, maito, omena, ruisleipä) ateria, joka nautitaan yhdessä esimerkiksi työpajojen päätteeksi. Aterian menu perunamuusi, paistetut silakat, voideltu ruisleipä ja omenahyve.
- Tutustu myös www.martat.fi, www.kotikokki.fi

KODIN TURVALLISUUS

- **Tavoite:** Tulla tietoisiksi kodin tapaturmariskeistä, ennakoimaan ja toimimaan tapaturman sattuessa.
- **Toiminta:** Lavastetaan huone, jossa on esillä vaaratilanteita ja turvallisuusriskejä, jotka ryhmän pitää havainnoida huoneesta ja korjata turvallisiksi. Ohjataan toimimaan oikein vaaratilanteen sattuessa.
- **Tutustu myös:** www.thl.fi/pistetapaturmille, turvaopas.pelastustoimi.fi/paloturvallisuus.html, www.nouhata.fi

SUOMALAINEN POLITIIKKA

- Tavoite: Tutustua suomalaiseen politiikkaan, puolueisiin sekä vaalijärjestelmään.
- Toiminta: Käydään toiminnallisesti koko äänestysprosessi läpi, tutkitaan vaalimainoksia ja netin vaalikoneita.
- Tutustu myös: www.vaalit.fi

RAHAN KÄYTTÖ

- Tavoite: Opetella oman talouden hallintaa, järkevää rahan käyttöä sekä tukea säästämään.
- Toiminta: Kootaan säästöseinä, johon jokainen lisää vinkkinsä rahan säästämiseksi ("Suosi kirpputoreja!", "Osta alennuksista!").
- Tutustu myös:
www.martat.fi/rahat/saastovinkit

NUKKUMINEN

- Tavoite: Pohtia omaa vuorokausirytmää ja arkirutiineja. Opetella rentoutumaan.
- Toiminta: Tehdään oma vuorokausitaulukko, joka on jaettu aamu-, päivä-, ilta- ja yö-osioksi. Taulukkoon merkitään edellisen päivän tapahtumat, kuten heräämien, ruokailut, nukkumaanmeno. Rentoudutaan mindfulness-harjoituksia hyödyntäen.
- Tutustu myös: mindfulness-sivut.fi

SUOMALAINEN KIRJALLISUUS JA LEHDET

- Tavoite: Tutustua kirjaston tarjoamiin palveluihin sekä suomalaiseen kirjallisuuteen ja sanoma- ja aikakauslehtiin.
- Toiminta: Tehdään virtuaalimatka kirjastoon, näytteenä erilaisia suomalaisia sanoma- ja aikakauslehtiä, tietoteoksia, yms.
- Tutustu myös: www.turku.fi/kultturi > monikulttuurisuus > monikulttuurinen kirjasto, www.vaskikirjastot.fi, www.helmet.com.

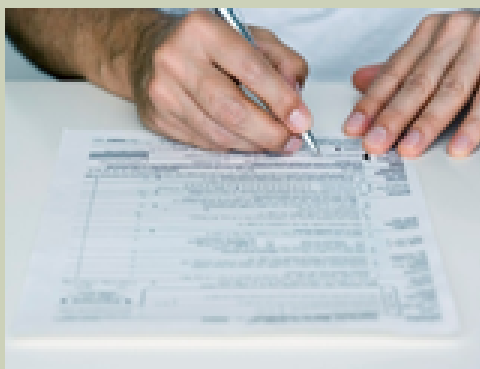
TYÖNHAKU

- Tavoite: Tutustua työnhakuprosessiin.
- Toiminta: Haetaan avoimia työpaikkoja netistä, selvitetään kuinka työtä haetaan sekä harjoitellaan CV:n kirjoittamista.
- Tutustu myös: www.te-palvelut.fi,
www.infopankki.fi

ASIOIDEN HOITAMINEN

- **Tavoite:** Pyrkä hahmottamaan mitä asioita hoidetaan missäkin virastossa sekä harjoitella täyttämään lomakkeiden perustiedot.
- **Toiminta:** Selvitetään muistipelin avulla asuinalueen keskeisimmät virastot sijoittamalla niiden kuvat sekä niissä hoidettavat toiminnot kuvapariksi. Täytetään perustietoja erilaisiin lomakkeisiin.
- **Tutustu myös:** www.kela.fi, www.vero.fi, www.poliisi.fi, www.migri.fi, www.infopankki.fi

HARRASTUKSET JA YSTÄVYYS

- **Tavoite:** Tutustua alueen harrastusmahdollisuuksiin sekä muihin nuoriin
- **Toiminta:** Selvitetään netistä paikallisia harrastusseuroja. Järjestetään yhteistä toimintaa paikallisten nuorten kanssa, kuten jalkapallopelejä, tanssikokeilua tai pihapelejä.
- **Tutustu myös:** Kaupunkisi nettisivujen harrasteosio

Rekrytointimainos sosionomiopiskelijoille

Heippa sosionomiopiskelijat!

Teemme opinnäytetyötämme (entisen toimeksiantajamme nimi).
Aiomme järjestää osana opinnäytetyötämme toiminnallisen iltapäivän,
joka koostuu eri teemaisista työpajoista.
Tarvitsemme nyt teidän apuunne **tukemaan ja ohjaamaan asiakkaita,**
sekä **vetämään työpajoja.**

Asiakasryhmä muodostuu noin 16–17 –vuotiaista turvapaikanhakijoista,
jotka ovat tulleet Suomeen eripuolilta maailmaa.
Olemme suunnitelleet työpajojen sisällöt valmiiksi ja
tarkoituksena on viettää rento, opettavainen ja mukava parituntinen.
Tapahtuman ajankohdaksi on suunniteltu 17.10.

Tässä on teille hyvä tilaisuus kerätä kokemusta sekä
tutustua turvapaikanhakijanuoriin asiakasryhmänä.
Tarttuka siis tähän mahdollisuuteen ja ilmoittakaa halukkuutenne osallistua
viikon sisällä s-postiin laura.paivinen@students.turkuamk.fi

Ystävällisin terveisin Laura Päivinen ja Aki Oksanen

Sähköpostiviesti entisen toimeksiantajan vastaavalle ohjaajalle 8.10.2013

Moi!

(Tästä poistetty harjoitteluun liittyvä kappale, joka sisältyi lähetettyyn sähköpostiviestiin.)

Meillä oli tänään oppariin liittyvä seminaari, jossa keskusteltiin ohjaavien opettajien kanssa suunniteltujen työpajojen toteutuksesta. Valitettavasti sähköpostitse/facebookin välityksellä vapaaehtoisten sosionomiopiskelijoiden etsiminen ei ole tuottanut toivottua tulosta, sillä tähän mennessä vapaaehtoiseksi on ilmoittautunut vain kolme opiskelijaa. Tämä tarkoittaa siis sitä, ettei työpajatapahtumaa ole mahdollista järjestää ensi viikolla teidän syyslomien aikaan. Opettajien ajatuksena olikin että tapahtuma voitaisiin järjestää seuraavana kevätlukukautena osana silloin aloittavien opiskelijoiden monikulttuurisuusopintoja. Meidän opinnäytetyölle tämä tietysti aiheuttaa sen ongelman, että sen oli tarkoituksena olla palautettu reilun kuukauden päästä. Tämä tarkoittaisi sitä että joko me viivästyttäisimme opinnäytetyömme palautusta pitkälle ensi vuoden puolelle tai luomme ainoastaan toimintamallin työpajatoiminnalle, jonka toteutus jää sitten koulun ja teidän vastuulle. Mitään päätöksiä ei asian suhteen ole vielä tehty, sillä tosiaan nämä ajatukset tulivat opettajilta esille vasta tänään. Opparin palautuksen viivästyttäminen usealla kuukaudella tuntuu kuitenkin ikävältä vaihtoehdolta, joten tällä hetkellä olemme kallistumassa toisen vaihtoehdon puoleen. Olisi tietysti hyvä tietää myös, millaisia ajatuksia tämä herättää teidän puolellanne.

Muistio palaverista 20.9.2013

Paikalla: Opiskelijat Laura ja Aki, toimeksiantajanamme toimineen vastaanottokeskuksen alaikäisyksikköjen vastaavat ohjaajat, harjoittelun ohjaajat, ohjaava opettaja Laura Närvi

Opinnäytetyön toiminnallinen toteutus (työpajat) katsottu hyväksi ideaksi. Esitellyt työpajojen teemat ja tämänhetkiset sisällöt. Aloituspoliittika-suomalaiset kirjat ja lehdet-suomalaiset ruuat-rahaman käyttö-asioiden hoitaminen (asioiminen)-turvallisuus-Lopetus

Mahdollisuutena yhdistää Halaten- hanke osaksi opinnäytetyötä. Opiskelijat selvittelevät asiaa koululta. Opiskelijat voivat työpajojen valinnan perustana käyttää myös ohjaajien näkemyksiä ja kokemuksia, ei pelkkää tutkimusaineistoa. (Esimerkiksi työpajana kierrätys) Mikäli Johanna Bergin sosionomien ryhmä ei pysty osallistumaan toimintapajatoimintaan, yritetään saada muidenkin ryhmien opiskelijoita. Opiskelijat selvittävät asian ensin Johannalta ja mikäli sopivaa ajankohtaa ei löydy, opiskelijat keskustelevat vaihtoehtoista ohjaavan opettajansa, Lauran, kanssa.

Toimintapäivän järjestäminen ja suunnittelu on osa harjoittelua, joten niistä tulee harjoittelutunteja. Palaverit talon ulkopuolelle (esim. koulu) ja sosionomi opiskelijoiden tapaamiset ovat osa harjoittelua, joten niistä tulee harjoittelutunteja. Perjantain koulupäivästä lasketaan harjoitteluun 7h.

Asiakkaiden edun mukaista on, mikäli työpajat olisivat heidän syysloman torstaipäivänä. Tätä päivää siis ehdotetaan Johannan sosionomiopiskelijaryhmälle uudestaan. (Opinnäytetyön toiminnallinen toteutus (työpajaidea) ei kaadu siihen, mikäli ajankohtaa ei saada sovittua asiakkaiden syyslomalle)

Harjoittelutehtävänä toteutetaan leffailta Tukiasuntojen ja Ryhmäkodin asiakkaille ensiviikon perjantaina 27.9. Elokuvan loppuksi ohjelmassa on keskustelua ja ajatusten vaihtoa elokuvasta. Elokuvailtaa varten opiskelijat tekevät siitä mainoksen. Paikka sovitaan myöhemmin työntekijöiden kanssa.

Harjoittelutehtävien lähtökohtana on tavalliset ohjaajan työtehtävät.
Opettaja viimekädessä hyväksyy harjoittelun suoritetuksi.

